

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PRIMER NOST USTANOVITVE DRUŠTVA, ZASEBNEGA ZAVODA
ALI SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA**

Ljubljana, september 2016

NATAŠA KASTELIC PLANTAN

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Nataša Kastelic Plantan, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Primernost ustanovitve društva, zasebnega zavoda ali samostojnega podjetnika, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem izr. prof. dr. Korže Brankom,

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 13.09.2016

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 PODJETNIK, PODJETNIŠTVO IN PODJETNIŠKA IDEJA.....	2
1.1 Podjetnik in podjetništvo	2
1.2 Podjetniška ideja.....	3
2 RAZVOJ INSTITUTA SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA IN STANJE PODJETNIŠTVA V SLOVENIJI.....	6
2.1 Razvoj podjetništva in instituta samostojnega podjetnika.....	6
2.2 Stanje podjetništva danes	7
3 OPREDELITEV SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA	9
3.1 Pojem samostojnega podjetnika	9
3.2 Velikost samostojnega podjetnika	10
3.3 Zavarovanje nosilca dejavnosti	10
3.4 Obdavčitev in zaslužek samostojnega podjetnika	11
3.5 Podjetnikov kapital in odgovornost samostojnega podjetnika	13
3.6 Računovodstvo in poslovne knjige samostojnega podjetnika	13
3.7 Ustanovitev samostojnega podjetnika	15
4 OPREDELITEV NEVLADNIH ORGANIZACIJ	16
4.1 Pojem nevladnih organizacij na splošno	16
4.2 Organizacijske oblike nevladnih organizacij.....	18
4.3 Društva in zavodi.....	20
4.3.1 Pojem društva in zasebnega zavoda.....	20
4.3.2 Zavarovanje ustanoviteljev društva in zasebnega zavoda ter izplačila drugim	20
4.3.3 Premoženje društev in zasebnih zavodov	22
4.3.4 Odgovornost v društvih in zasebnih zavodih	22
4.3.5 Pridobitna dejavnost društev in zavodov	23
4.3.6 Računovodstvo in poslovne knjige društev zasebnih zavodov	24
5 RAZVOJ NEVLADNIH ORGANIZACIJ	26
6 USTANOVITEV NEVLADNIH ORGANIZACIJ	28
6.1 Ustanovitev zavoda.....	28
6.2 Ustanovitev društva	29

7	PRIMERJAVA SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA IN NEVLADNIH ORGANIZACIJ	30
7.1	Primer 1: Ustanovitev zasebnega zavoda.....	31
7.2	Primer 2: Preusmeritev iz društva v zasebni zavod.....	33
7.3	Primer 3: Smiselnost ustanovitve društva	34
7.4	Primer 4: Primernost obstoja društva ali zasebnega zavoda	34
8	SKLEP.....	36
9	LITERATURA IN VIRI.....	38

KAZALO TABEL

Tabela 1: Organizacijske oblike, ki jih v Sloveniji najdemo na podlagi delitve na pridobitne in nepridobitne.....	20
Tabela 2: Primerjava s. p., društva in zasebnega zavoda po nekaj osnovnih značilnostih .	31

KAZALO SLIK

Slika 1: Tipologija nepridobitnih organizacij.....	19
Slika 2: Poslovni subjekti v Republiki Sloveniji, stanje na dan 30. 6. 2016.....	27

UVOD

Posameznik se za zadovoljevanje svojih osnovnih potreb po zdravju, hrani, bivanju, izobrazbi itd. s svojim delovanjem neposredno ali posredno vpenja v tri sfere (trg, državo in civilno družbo). Blaginja posameznika je odvisna od obsega in kombinacije njegovih povezav s temi tremi sferami, za katere veljajo specifični načini in instrumenti, preko katerih se posamezniku zagotavljajo sredstva (Evers & Laville, 2004, str. 17).

Pravimo, da mora posameznik s svojim udejstvovanjem v družbo tudi prispevati. Lahko je kot zaposlena oseba vpet v javnem ali zasebnem sektorju, v slednjem lahko deluje tudi kot nosilec dejavnosti. Vsak posameznik je skupaj z osnovno vpetostjo udeležen tudi kot član ali kot uporabnik sredstev nevladnega sektorja. Poleg zasebnega in javnega sektorja ne smemo pozabiti na nevladni sektor, ki ga najlažje označimo kot tistega, ki pomaga javnemu sektorju skrbeti za potrebe, ki jih le-ta ne more zagotoviti v popolnosti.

Z delovanjem v Stičišču za nevladne organizacije Jugovzhodne regije smo skozi finančna svetovanja pogosto poleg vprašanj o delovanju in finančnem poslovanju nepridobitnih organizacij odgovarjali na vprašanja o primernosti ustanovitve društva, zavoda ali samostojnega podjetnika (v nadaljevanju s. p.). Podobnih vprašanj je bilo zelo veliko, zato smo se odločili, da problematiko raziščemo, uredimo in pripravimo za nadaljnjo posredovanje uporabnikom naših storitev, ki bodo še prihajali s podobnimi vprašanji. Tako bodo s pomočjo priročnika, ki bo kot izpeljanka tega diplomskega dela nastal, prišli do potrebnih informacij.

Na prvi pogled je morda tema enostavna, a gre hkrati vendar za tri popolnoma različne organizacijske oblike. Dve izmed teh sta pravni osebi (društvo in zavod), tretja je fizična oseba, ki opravlja dejavnost. Poleg tega sta pravni osebi namenjeni predvsem opravljanju nepridobitnih dejavnosti, fizična oseba, ki opravlja dejavnost, deluje predvsem profitno oziroma pridobitno. Vendar se bistvo dileme ne pojavlja samo pri vsebini delovanja posameznih oblik, temveč pri splošnem mišljenju posameznikov, da je društvo ali zasebni zavod enostavneje ustanoviti in je hkrati njuno poslovanje v primerjavi s samostojnim podjetništvom cenejše. Poleg tega so posamezniki mnenja, da z ustanovitvijo društva ali zasebnega zavoda lažje uresničujejo svoje cilje, predvsem o zaposlitvi in osebni finančni preskrbljenosti. Vemo, da temu ni tako in da takšne odločitve pri ustanavljanju nepridobitnih organizacijskih oblik za uresničevanje osebnih interesov niso ustrezne. Treba je upoštevati vse vidike delovanja posameznih organizacijskih oblik, zato s posameznimi ustanovitelji začnemo postopek ustanovitve s poglobitvijo v samo bistvo in namen delovanja navedenih organizacijskih oblik. Le na tak način lahko ustanovimo subjekt z organizacijsko obliko, ki odslikava resnične ustanoviteljeve želje in potrebe ter hkrati upošteva značilnosti izbrane organizacijske oblike. Zanima nas tudi, ali lahko preteklo stanje brezposelnosti v času krize povzroča porast ustanavljanja s. p. ali ustanavljanja društev in zavodov.

V diplomskem delu najprej opredelimo pomen dobre poslovne ideje in poslovne priložnosti, tako na gospodarskem kot tudi na negospodarskem področju. Izjemno je pomembno, da se tudi v nepridobitnih institucijah razvijata podjetniška iniciativnost in inovativnost. V nepridobitnem sektorju najdemo veliko poslovnih priložnosti, neizkoriščenih konkurenčnih prednosti in odgovornosti do trga porabnikov in poslovnih partnerjev (Kovač, 1997, str. 7). Dobro idejo in razvito poslovno priložnost glede na poslanstvo, ki ga bo ideja prinašala, dodamo v okvir ustrezne organizacijske oblike.

V nadaljevanju opredelimo bistvo in smisel delovanja s. p., društva in zavoda ter njihov razvoj in pomen v družbi. Poudariti želimo, da so oblike zelo različne že po vsebini delovanja. Osvetliti želimo nepridobitnost nevladnih organizacij in pomen te nepridobitnosti, ki je s. p. pri svojem delovanju ne pozna. Nadaljujemo s pogledom na trenutno stanje posameznih organizacijskih oblik v Sloveniji. V okviru finančnega svetovanja v vseh primerih naletimo na vprašanja, kako idejo, ki se posamezniku rodi, uresničiti in izpeljati v pravo obliko organizacije. S tem namenom pojasnimo postopek ustanovitve posamezne organizacijske oblike.

Diplomsko delo zaključimo s predstavitvijo razlik, tako z vidika bistva dejavnosti kot tudi z vidika osnovnih stroškov delovanja ter tudi z vidika zadovoljevanja osnovne potrebe ustanoviteljev – njihove finančne in socialne varnosti, ki je prevečkrat pretehtala pri odločanju o izbiri organizacijske oblike. Ugotoviti želimo tudi, ali bi lahko odraz takšnega razmišljanja ustanoviteljev povzročala njihovo nezaposlenost in jih hkrati silila v druge oblike delovanja. Zaradi splošnega mišljenega, da je poslovanje društev in zavodov cenejše, za razvoj svojih idej in prodor le-teh na trg posamezniki prevečkrat nepremišljeno izbirajo organizacijske oblike, ki spadajo v nevladni sektor.

Predstavitev razlik zaključimo z orisom nekaterih primerov, s katerimi se v praksi dejansko srečujemo. Kako hitro lahko nepridobitne organizacije začno opravljati pridobitno dejavnost ali prikrito pridobitno dejavnost, podamo na dveh primerih. Če delujejo pretežno pridobitno, bi morali njihovi ustanovitelji razmisliti o njihovem namenu ustanovitve in nadaljnjem obstoju. Če v okviru svojega delovanja ne najdejo več povezave z nepridobitnostjo, naj jih preoblikujejo v organizacijske oblike, ki so namenjene pridobitnim dejavnostim.

1 PODJETNIK, PODJETNIŠTVO IN PODJETNIŠKA IDEJA

1.1 Podjetnik in podjetništvo

Definicij podjetnika in podjetništva je veliko. V pričujočem delu pojmujejo podjetnika kot osebo, ki deluje na trgu, ne glede na izbrano pravno-organizacijsko obliko. Podjetnik se sooča z večjo negotovostjo in tveganjem in je pripravljen na spremembe. Je vztrajen in discipliniran, je vizionarski vodja z visoko mero inovativnosti (Antončič, Hisrich, Petrin,

& Vahčič, 2002, str. 45). Podjetnik je posameznik, ki išče priložnosti, ki bi se jih dalo izrabiti (Rebernik & Repovž, 2000, str. 13).

Tudi podjetništvo lahko razlagamo na več načinov. Vendar, če povzamemo več definicij, si podjetništva ne moremo predstavljati brez poslovne priložnosti, virov za izrabo priložnosti in podjetnika. S podjetništvom razumemo vse dejavnosti posameznika, ki vodijo od tržne potrebe, organiziranja, vključitve in kombiniranja potrebnih sredstev do uresničitve poslovnih priložnosti in tako do ustvarjanja dodane vrednosti. V pridobitnem sektorju kot cilj podjetnika opredeljujemo povečevanje dobička, v nasprotju z nepridobitnim sektorjem, v katerem ustanovitelju povečevanje dobička nikakor ne sme biti cilj. Kot cilj nepridobitnih organizacij lahko zastavimo povečanje kakovosti življenja družbe, ki ne temelji le na materialnih dobrinah. Tako v družbo na drugačen način prinašamo dodano vrednost.

Podjetništvo vsekakor ne pomeni le ustanovitve novega podjetja, temveč ustvarjanje nečesa novega. Da bi to uresničili, potrebujemo podjetne, ustvarjalne in inovativne posameznike. Podjetništva danes ne srečujemo le v gospodarstvu, temveč na različnih področjih družbenega in ekonomskega življenja. Podjetnik s svojo podjetniško pobudo deluje kot ključni dejavnik v podjetništvu (Rebernik, Tominc, Crnogaj, Širec, & Rus, 2016, str. 9).

1.2 Podjetniška ideja

Pred ustanovitvijo vsake oblike organizacije imamo le sanje podjetnika. Tako se vsaka podjetniška dejavnost začne z idejo, večina idej pa se nam utrne ob določeni priložnosti (Pšeničny et al., 2000, str. 91). Avtorji navajajo tudi zanimivo dejstvo, da nastane 70 % idej iz naših vsakodnevnih težav, ki jih zaznavamo in o katerih razmišljamo. Potrdimo lahko torej, da je brezposelnost posameznikov možni vzgib za nastajanje novih idej in poslovnih priložnosti. Pšeničny et al. (2000, str. 94) navajajo, da naj bi ena izmed raziskav pokazala, da se celo kot najpogostejši vzrok generiranja idej pojavlja zaradi iskanja posla ali zaposlitve posameznika.

Poslovna ideja je največkrat rezultat izkušenj, znanja in razmišljanja ter predstavlja rešitev nekega problema, ki bo uporabnikom prinašala določeno korist. V prvi fazi procesa razvijanja idej je treba zbrati čim več poslovnih idej, kar spodbujamo s tehnikami za generiranje idej (npr. viharjenje možganov), ki so posebej uspešne, kadar sodeluje več ljudi. Za generiranje idej obstajajo različne tehnike. V večini literature najdemo nekaj najpomembnejših, kot so: nizanje idej ali bolj poznano kot Brainstorming, možgansko zapisovanje, zapisovanje idej, tehnika prisilnih povezav, tehnika sinektika, različne tehnike opazovanj in še bi lahko naštevali. Dobro je, če se zavedamo, kje lahko še iščemo nove ideje poleg svojih osebnih vzgibov. V drugi fazi moramo izbrati poslovno idejo, ki obeta največ in jo znati spremeniti v poslovno priložnost. Prav ta ustanovitvena faza za

podjetnika pomeni tudi formalno izvedbo registracije pri registrskem organu in iskanje prostora na trgu (Rebernik & Repovž, 2000, str. 175). Drugih faz podjetništva ne razlagamo, saj smo se osredotočili na samo ustanovitev in povezane dileme pred ustanovitvijo.

Pomemben vir poslovnih idej je okolje, v katerem živimo in delamo. Najdemo lahko več razdelitev virov idej. Smiselna se nam zdi ta, ki ideje deli na tiste, ki so zunaj podjetja in tiste, ki so v podjetju (Javna agencija RS za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma, 2016).

Viri poslovnih idej izven podjetja so:

- kupci (razumevanje potreb kupcev in upoštevanje njihovih stališč ter mnenj o obstoječih izdelkih/storitvah);
- konkurenti (izboljšava slabosti pri konkurenčnih izdelkih/storitvah);
- dobavitelji (materiale, surovine in sredstva dobaviteljev je mogoče uporabiti na nov način oziroma z njimi izboljšati obstoječe lastnosti svojega izdelka/storitve);
- informacije iz znanstveno-tehnološkega okolja (domači in mednarodni sejmi, raziskovalni inštituti, patenti, strokovna literatura in publikacije, svetovalci, uspešni podjetniki in podjetja);
- podjetniška združenja, družabni dogodki, centri za pospeševanje podjetništva;
- vsakdanje življenjske okoliščine (delo doma, šolsko okolje, različni hobiji in druge interesne dejavnosti);
- internet, socialna omrežja.

Viri poslovnih idej znotraj podjetja so:

- delavci, ki se ukvarjajo z razvojem (ti naj bi že po naravi imeli več idej kot drugi, pri svojem delu pa pogosto pridejo do izsledkov, ki lahko služijo kot vir idej za nov izdelek/storitev);
- trženje oziroma prodaja (prodajno osebje je zaradi stalnega in neposrednega stika z uporabniki pomemben vir informacij o njihovih potrebah in željah);
- proizvodnja (iz vidika zmanjševanja proizvodnih stroškov oziroma povečanja produktivnosti proizvodnje);
- servis (informacije o dejanski uporabi izdelka/storitve in o problemih pri uporabi).

Po generiranju idej moramo zbrane in zapisane ideje ovrednotiti. Cilj dobre ideje bo poslovna priložnost, ki bo prinesla zadovoljnega uporabnika in dobiček ali dodano vrednost zanj. Ideje še naprej razvijamo in s tem izboljšujemo. Pšeničny et al. (2000, str. 96) pravijo, da je treba, preden pridemo do poslovne priložnosti, s procesom preverjanja proučiti ključna merila, kot so stroški zagona podjetja in spravitve proizvoda oziroma

storitve na trg, ali imamo realno postavljen časovni okvir vstopa na trg, ali že poznamo kupce ali poznamo značilnosti obnašanja proizvoda ali storitve na trgu.

Nepridobitne organizacije in društva se v svojem poslovanju sicer ne morejo opirati na zastavljeni cilj doseganja čim večjega dobička ob tveganju. Gledati morajo, kako bodo lahko delovale tako, da bodo s svojimi idejami ter poslovnimi priložnostmi nastopale na trgu in podpirale gospodarstvo s tem, ko bodo gradile kakovostnejše družbeno, kulturno in socialno okolje. Pozitivno družbeno, kulturno in socialno okolje je eden ključnih dejavnikov, ki omogoča razvoj novih poslovnih priložnosti.

Vsekakor ponuja sistem socialnega podjetništva v Sloveniji relativno novo in še ne povsem razvito priložnost udejstvovanja nevladnih organizacij (v nadaljevanju NVO) na trgu. Ravno tako ponuja socialno podjetništvo za pravne osebe pridobitnega sektorja možnost, da vstopijo in delujejo v nepridobitnem sektorju.

Menimo, da je vse napisano v zvezi s podjetništvom in podjetniško idejo možno prenesti tudi na tretji oziroma nevladni ali nepridobitni sektor. Z iskanjem idej, razvojem ideje in ovrednotenjem ideje, da bi izluščili poslovno priložnost, ki bo prinašala koristi za uporabnike nevladnega sektorja, lahko postopamo enako, kot je zgoraj opisano, tudi pred ustanavljanjem različnih oblik nevladnih organizacij. Seveda gredo vsi nadaljnji koraki od generirane poslovne priložnosti do ustanovitve podjetja ali NVO v različne smeri. Zato moramo najprej snovati idejo in temu prilagoditi način poslovanja. Če bomo z svojo idejo želeli opravljati pridobitno dejavnost in bomo sledili cilju povečevanja dobička, moramo biti seznanjeni z načini poslovanja in posebnostmi pravnih oseb ali fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost v pridobitni sferi. Če sta naša ideja in poslovna priložnost usmerjeni v zasledovanje cilja uresničevanja poslanstva in vizije ter delovanje z dejavnostmi v nepridobitni sferi, moramo poznati značilnosti poslovanja in posebnosti nepridobitnih organizacij ter društev.

Začetek poslovne poti začnimo z dobro narejenim in pripravljenim poslovnim načrtom. Poslovni načrt mora biti oblikovan tako, da podjetnika vodi skozi prvo leto dejavnosti (Antončič et al., 2002, str. 201). Zgodi se tudi, da je načrtovanje pretežno in v očeh veliko posameznikov nespametno početje. Zatorej se ga lotijo površno ali ga sploh ne pripravijo. Tisti, ki se na začetniška vprašanja obrnejo na strokovnjake z različnih področij, ki znajo svetovati, zakaj je poslovni načrt nuja in obrazložijo možne posledice slabo pripravljenega načrta, lahko spoznajo, da se je bolj smotrno načrtu posvetiti pred ustanovitvijo.

2 RAZVOJ INSTITUTA SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA IN STANJE PODJETNIŠTVA V SLOVENIJI

2.1 Razvoj podjetništva in instituta samostojnega podjetnika

Antončič et al. (2002, str. 26) značilnosti in razvoj podjetništva opredelijo od srednjega veka naprej. Prav gotovo bi, če bi obstajali ohranjeni zapisi od prazgodovine in naprej, zametke podjetništva lahko našli tudi v obdobjih zgodovine pred srednjim vekom. Namreč začetek podjetniške poti, ne glede na kasneje oblikovano obliko podjetja, je odvisen od ljudi, ki to pot začenjajo. Adizes (Adizes Institute Worldwide, 2016) pravi, da je v začetni fazi podjetje kot iskrica v ustanoviteljevih očeh. Pozornost je na ustanoviteljevih sanjah in možnostih, zato menimo, da so sanje in iskrice obstajale, odkar na Zemlji obstaja človek. Prav tako menimo, da obstajajo v vseh oblikah organizacij in v vseh sektorjih, kjer se človek giblje in deluje.

Antončič et al. (2002, str. 27) navajajo, da so zgodnji zametki podjetništva in trgovanja ter definicije podjetnika zaznani že pri Marcu Polu, ki je kot posrednik podpisal pogodbo s človekom, ki je imel denar, in sicer za prodajo blaga. Pogodba je že vključevala posojilo z obrestno mero in zavarovanje. Trgovec je nosil čustvena in fizična tveganja, kar se danes lahko primerja s tveganjem samostojnega podjetnika.

Antončič et al. (2002, str. 27–28) opisujejo, da so v srednjem veku in kasneje izraz podjetnik uporabljali za ljudi, ki so vodili velike proizvodne projekte. Le-ti niso prevzemali tveganja, bili so le v funkciji vodje projekta. Seveda so uporabljali sredstva, ki jih je zagotovila takratna oblika državne vlade. Nadalje avtorji opisujejo, da so s prevzemanjem tveganja začeli povezovati podjetnika v 17. stoletju. Takrat je podjetnik stopil v pogodbeni dogovor z vlado za izvedbo storitve ali dobavo izdelkov, določenih s pogodbo. Pogodbena cena je bila določena in podjetnik je prevzel tveganje za dobiček ali izgubo. V 18. stoletju so začeli razlikovati med posamezniki s kapitalom in posamezniki, ki so za razvoj podjetniških idej potrebovali kapital. Tako konec 19. stoletja in na začetku 20. stoletja podjetnikov pogosto ne razlikujejo od menedžerjev. Danes vemo, da podjetnik vodi in organizira podjetje za doseganje lastnega dobička, odgovoren je za poplačilo stroškov in nosi tveganje za uspešnost poslovanja. Menedžer ima manj tvegano službo in predvsem varen ter fiksen zaslužek ali morebitne bonuse (Rebernik & Repovž, 2000, str. 14).

O podjetništvu v Sloveniji bi lahko govorili tudi pred nastankom samostojne države. Zagotovo so obstajale podjetniške težnje tudi pri nas, tako kot so obstajale v drugih državah Evrope. Pšeničny et al. (2000, 37) navajajo, da so bile na ozemlju današnje Slovenije razvite predvsem naslednje oblike dejavnosti: živilska, oblačilna, kovaško-kovinska, gradbena, lesna in ladjedelska. Kasneje so se združevale v cehe ali so prodajale

manufakturam, ki so bile kapitalistično naravnane. Obrtniki so predvsem delovali za pokrivanje lastnih potreb in zaradi majhne kupne moči, in sicer za ožji krog kupcev.

Podjetništvo v Sloveniji se je glede na zgodovinske preobrate, misleč na obe svetovni vojni ter čas med njima in pred njima, čas socializma, ki je predvsem zaviral razvoj podjetnikov in podjetniške miselnosti, kljub vsemu ohranilo v glavah ljudi.

Propadanje stare gospodarske strukture v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, ki je obstajala v 80. letih 20. stoletja in je slonela na manjšem številu velikih podjetij, usmerjenih na notranji trg, je spodbudila nastajanje novih majhnih podjetij. Ta so izkoriščala poslovne priložnosti novih razmer in prehod na tržno gospodarstvo. Razmere so vplivale na podjetniško usmerjene ljudi, ki so začeli ustanavljati svoja manjša podjetja, da bi uresničili poslovne zamisli, ki so v prejšnjem sistemu ostale prezrte. Veliko jih je na podjetniško pot stopilo tudi zaradi izgube zaposlitve (Antončič et al., 2002, str. 39). Prav razvoj majhnih podjetij je zelo pozitivno vplival na celoten razvoj gospodarstva in še danes je tako. Majhna podjetja lahko ponudijo zelo učinkovito in kakovostno podporo velikim podjetjem in ustvarjajo dobro konkurenco. Leta 1996 je Slovenija dobila Strategijo razvoja malega gospodarstva in kasneje dopolnjeno Strategijo razvoja podjetništva v letu 2000. Njeni predvideni mehanizmi se sicer prepočasi uvajajo v ekonomski, davčni in finančni sistem države (Pšeničny et al., 2000, str. 43). Glede na vpliv, ki ga imajo s svojo obsežnostjo majhna podjetja, bi bilo smotrno predvidene mehanizme vpeljati hitreje.

2.2 Stanje podjetništva danes

Posledice zadnje finančne in gospodarske krize, ki se je zgodila konec prvega desetletja 21. stoletja, se tako v svetu kot tudi v Sloveniji jasno izražajo še danes v socialno ekonomskem statusu delovno aktivnih prebivalcev države. Velika podjetja, ki že pred krizo niso imela razvitega diverzificiranega poslovnega modela, so bila prisiljena krčiti svoje poslovanje, nemalokrat na račun odpuščanja delavcev. V veliki večini so brez dela ostali starejši delavci in tisti z nizko izobrazbo oziroma nekvalificirani delavci, mladi pa po končanem šolanju zaradi zakrčenosti gospodarstva niso dobili zaposlitve. Stopnja brezposelnosti je po statističnih podatkih dosegla vrhunec leta 2013 in je znašala kar 10,1 % (Statistični urad Republike Slovenije, b.l.). Ravno tako so na drugi strani zelo težko dobili zaposlitev mladi, stari od 25. do 30. leta starosti. V stičišču za nevladne organizacije smo ravno v obdobju od leta 2012 do leta 2015, v okviru organiziranih brezplačnih svetovanj za prihodnje in že ustanovljene nevladne organizacije, zaznali povečano število vprašanj na temo primernosti oblik ustanovitve nevladnih organizacij v primerjavi z obliko s. p. Vsi, ki so tovrstna vprašanja naslavljali na stičišče, so bili bodisi mladi v starosti od 24 do 30 let, pred koncem študija ali kot brezposelni prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje in starejši po 50. letu, ki so ostali brez zaposlitve ali so zaradi nemogočih razmer v podjetjih bili prisiljeni sami dati odpoved. Vsi ti so tudi predstavljali najvišji odstotek v brezposelnosti.

Finančna in gospodarska kriza je prav gotovo udarila tudi v poslovanju samostojnih podjetnikov, predvsem tistih, ki so zaposlovali ljudi in so že sodili med srednje velika podjetja. Kljub temu statistični podatki kažejo, da je ravno v času krize število novonastalih s. p. poraslo. Največji prirast novonastalih podjetij se je zgodil v letih 2013 in 2014 (Agencija RS za javnopravne evidence in storitve, 2016c). Nekaj jih je bilo prav gotovo ustanovljenih zaradi spodbud, ki jih je država ponudila kot obliko zaposlitve – subvencije za odprtje s. p., nekaj tudi zato, ker so bili ljudje preprosto prisiljeni iskati nove možnosti za zaposlitev. Po podatkih raziskave Global Entrepreneurship Monitor (v nadaljevanju GEM) je skrb vzbujajoče dejstvo, da po letu 2013 v Sloveniji zaznavamo bistven porast podjetništva iz nuje. Ta proces je lahko nevaren, saj podjetništvo iz nujnosti, ker posamezniki nimajo boljše možnosti za preživetje, pomeni tudi manj razvojnega in zaposlitvenega potenciala (Rebernik et al., 2016, str. 12). Podjetništvo iz nujnosti v istem obdobju lahko prenesemo tudi v nevladni sektor. Tako razvijanje idej v smislu ustanavljanja društev in zavodov smo zaznali tudi med delovanjem stičišča NVO. Tudi ta oblika podjetništva v nuji ne prinaša razvoja na dolgi rok, temveč le reševanje trenutne situacije posameznika.

Slovenija je glede podjetniške aktivnosti v vseh proučevanih fazah, od nastajajočih do ustaljenih podjetnikov, pod povprečjem v primerjavi z ostalim svetom. V letih 2014 in 2015 je po raziskavi GEM zaznan rahel porast zaznavanja podjetniških priložnosti. V enakem obdobju se je v Sloveniji beležil rahel porast nastajanja podjetij iz poslovnih priložnosti, kar bi vsekakor lahko bil dober kazalnik razvoja, če bi ta podjetja, ki so nastala iz priložnosti, vlagala v razvoj in zaposlovanje. To se v letu 2015 še ni zgodilo (Rebernik et al., 2016, str. 12). Vsekakor na zaviranje nastajanja podjetij iz priložnosti vpliva tudi neurejen podjetniški ekosistem, saj obstaja izrazito pozitivna korelacija med »vladavino prava« in kakovostnim podjetništvom. V času krize se je tudi v Sloveniji nekajkrat izkazalo, da pravni red, kot bi ga pričakovali, ne deluje. Ravno tako se podjetniki pri nas prevečkrat srečujejo z administrativnimi in birokratskimi ovirami ter davčno neugodnim okoljem. V letu 2015 se je število novoustanovljenih podjetij najbolj izrazilo med skupino mladih od 25. do 30. leta, padec se je zgodil pri starejši populaciji nad 55 let. K temu bi lahko prispevale spodbude podjetjem za zaposlovanje ranljivih skupin, med katere gotovo uvrščamo starejše od 55 let (Rebernik et al., 2016, str. 14).

Finančna in gospodarska kriza je bila medijsko najbolj proučevana v zasebnem in javnem sektorju. O finančni krizi v nepridobitnem sektorju se ni veliko medijsko razpravljalo, čeprav je udarila tudi v njem. Nepridobitni sektor se financira predvsem iz treh virov: iz sredstev razpisov javnega sektorja, sponzorstev podjetij in donacij fizičnih in pravnih oseb (A.A., Aktiv Rizom, 2012, str. 55). Država in občine so zaradi ukrepov varčevanja nižale sredstva, podjetja so zaradi ukrepov varčevanja krčila sponzorska in donatorska sredstva, donacije fizičnih oseb so skoraj izginile, saj je bil celotni sistem v primežu vsesplošnega varčevanja. Nepridobitni sektor ima v sodobni družbi posebno vlogo, saj ne spremlja družbe le izza pisalne mize, temveč s pristnim stikom z ljudmi in iz konkretnih življenjskih

situacij (A.A., Aktiv Rizom, 2012, str. 55). Ideje, ki so temeljno vodilo za začetek razvoja kakršne koli oblike podjetja ali nepridobitne organizacije, so kljub krizi ostale. Če pustimo ob strani mišljenje, da običajno krize med ljudi prinesejo veliko slabih reči, kot so finančna nepreskrbljenost in s tem tudi revščina ter izguba varnega socialnega statusa, lahko govorimo tudi o tem, da je kriza vedno čas za spremembo. Če se najde pot za zagotovitev najosnovnejših življenjskih potreb, počasi v prisiljenem položaju, ki ga je nehoti ponudila kriza, posamezniki, ki imajo razvit čut za ustvarjanje in razvijanje, začno iskati nove priložnosti za osebni uspeh. Seveda je od same ideje do poslovnega uspeha še zelo dolga in trnova pot. Vprašanje, ki se postavlja tudi v okviru svetovanj, je, ali finančna kriza ponuja možnosti za razvoj ideje iz iskanja novih priložnosti ali iz nuje po zagotovitvi pogojev za preživetje.

Zaznati je torej, da se kot temeljno izhodišče razvoja podjetništva in podjetniške ideje v ospredje postavlja podjetniški ekosistem. Podjetja se razvijajo v interakcijah z dobavitelji, odjemalci, financerji in drugimi vpletenimi v podjetniški ekosistem. Temu sledijo vladne politike, izobraževanje za podjetništvo in dostop do poslovne infrastrukture (Rebernik et al., 2016, str. 17). Izobraževanje za izboljšanje razvoja podjetniških iskric bi vsekakor morali začeti že v šolah. Preko iger bi lahko učence v različnih šolskih sistemih vodili k iskanju mikro podjetniških idej in razvijanju le-teh. Pot od ideje do razvoja te ideje v uspešno zgodbo je lahko dolga. S spoznavanjem osnovnih značilnosti podjetništva v šolah bi posameznikom po končanem šolanju omogočili, da bi morebiti svojo podjetniško pot začeli prej in bolj sproščeno. Z znanjem bi zmanjšali strah pred ovirami in slabostmi, ki so trenutno vodilni razlog, da mladi ne začnejo podjetniške poti.

3 OPREDELITEV SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA

3.1 Pojem samostojnega podjetnika

Zakon o gospodarskih družbah (Ur. l. RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13 in 55/15, v nadaljevanju ZGD-1) v šestem odstavku 3. člena navaja, da je podjetnik fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja. Podjetnik lahko opravlja vse oblike gospodarske dejavnosti, ne more pa opravljati dejavnosti svobodnih poklicev. Če izpolnjuje pogoje po Obrtnem zakonu, se lahko ukvarja tudi z obrtno dejavnostjo (Korže, 2014, str. 129). ZGD-1 navaja, da se glede opravljanja dejavnosti smiselno uporabljajo določbe 6. člena tega zakona. Dejavnost lahko podjetnik opravlja kot samostojni podjetnik, ki zaposluje ljudi, samostojni podjetnik posameznik, ki ne zaposluje ljudi, ali kot kulturni delavec, zasebnik, notar, odvetnik, lekarnar ipd. V diplomskem delu nas zanimata predvsem samostojni podjetnik, ki zaposluje ljudi, in samostojni podjetnik posameznik, ki ne zaposluje ljudi.

V pravnem prometu mora samostojni podjetnik poslovati s svojo firmo, ki vsebuje ime in priimek podjetnika, skrajšano oznako, da gre za samostojnega podjetnika (s. p.), oznako dejavnosti in morebitne dodatne sestavine. Samostojni podjetnik nima statusa pravne osebe (Korže, 2014, str. 130).

3.2 Velikost samostojnega podjetnika

Podjetnik najpogosteje razvije svoje podjetje do velikosti mikro ali majhnega podjetja, redkeje do srednje velikega ali celo velikega podjetja. Po podatkih AJPes (2016c) je bilo na dan 31. 12. 2015 vpisanih v poslovni register 82.953 podjetnikov. Po podatkih AJPes (2016b, str. 3 in 17) je za leto 2015 letna poročila oddalo 62.159 majhnih podjetnikov in sedem srednje velikih podjetnikov. Ravno mikro in majhna podjetja so v sferi gospodarstva najbolj zaželena oblika gospodarskega subjekta in lahko s svojim uspešnim poslovanjem močno vplivajo na rast in razvoj gospodarstva.

3.3 Zavarovanje nosilca dejavnosti

Nosilec dejavnosti je vključen v obvezno zavarovanje, kar od njega zahteva, da mesečno obračunava in poroča na Finančno upravo Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS) ter plačuje prispevke za socialno varnost. Podjetnik posameznik ne sodeluje v svojem podjetju kot zaposleni, zato nima sklenjenega delovnega razmerja, kar pomeni, da ne prejema plače za opravljeno delo. Ravno tako ne prejema regresa za letni dopust in drugih bonitet, ki bi sicer lahko pripadale zaposlenim v podjetju, razen povračil stroškov v zvezi z delom, ki se nanašajo nanj, kot so povračilo za prevoz na delo, nadomestilo za prehrano na delovnem mestu in nadomestila za uporabo osebnega avtomobila na službeni poti.

Prispevke za socialno varnost plačuje od trenutno določene najnižje osnove. Novo zavarovalno osnovo določa podjetnik vsako leto znova, glede na podatke iz davčnega obračuna za preteklo poslovno leto. Ministrstvo za finance v svojem internem gradivu (2016b, str. 7) navaja, da samozaposlene osebe prispevke plačujejo od zavarovalne osnove, določene po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Ravno tam navaja, da se v dosežen dobiček preteklega leta, na podlagi katerega se izračuna zavarovalna osnova, ne vštevajo obračunani prispevki za socialno varnost ter znižanje in povečanje davčne osnove. Kot lahko razberemo (Ministrstvo za finance, 2015, str. 9), se ugotovljeni dobiček za določitev zavarovalne osnove zniža za 25 %. Če ugotovljeni dobiček ne presega 60 % povprečne mesečne plače zaposlenih v Republiki Sloveniji, je zavarovalna osnova 60 % povprečne mesečne bruto plače.

Aktualni podatki za leto 2016 (Ministrstvo za finance, 2016b, str. 11), od katerih se obračunavajo prispevki za socialno varnost, so:

- najnižja bruto zavarovalna osnova za leto 2016 je določena v višini 56 % povprečne mesečne plače za preteklo leto, kar trenutno predstavlja osnovo v višini 871,30 EUR;
- najnižja osnova za prispevke za zdravstveno zavarovanje ne more biti nižja od 60 % povprečne mesečne plače za preteklo leto, kar trenutno predstavlja osnovo v višini 933,53 EUR;
- in maksimalna osnova, po kateri lahko podjetnik obračunava in plačuje prispevke za socialno varnost, ki je trenutno 3,5-kratnik povprečne mesečne bruto plače za preteklo leto.

Podjetnik se lahko odloči, da plačuje prispevke od višje osnove, kot je določena glede na doseganje višine dobička. Ravno tako lahko v primeru, ko podjetnik oceni, da ne bo dosegel enakih dobičkov kot preteklo leto, zaprosi za znižanje osnove, vendar največ za 20 % (Ministrstvo za finance, 2015, str. 10).

Na podlagi 145. člena Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 96/12, 39/13, 99/13-ZSVarPre-C, 101/13-ZIPRS1415, 44/14-ORZPIZ206, 85/14-ZUJF-B in 95/14-ZUJF-C, 90/15-ZIUPTD, 102/15, v nadaljevanju ZPIZ-2) lahko podjetnik, ki se prvič vpisuje v poslovni register ali drug predpisani register, uveljavlja oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje tako delojemalca kot delodajalca, in sicer 50 % zneska prispevka v prvem letu poslovanja in 30 % v naslednjem letu.

Tudi za podjetnike, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic, veljajo pravila o plačevanju pavšalnih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter zdravstveno zavarovanje.

3.4 Obdavčitev in zaslužek samostojnega podjetnika

Prihodke podjetnik ustvari in v skladu s Slovenskimi računovodskimi standardi (v nadaljevanju SRS) pravilno pripozna kot tiste, ki so nastali iz naslova opravljanja gospodarske dejavnosti, navedene v poslovnem registru. Porabi jih za plačilo obveznosti do države in obveznosti do drugih dobaviteljev blaga in storitev, za katere je verjetno, da so prinašali gospodarske koristi. Razlika med ustvarjenimi prihodki in uveljavljanimi odhodki je davčna osnova. Pri ugotavljanju davčne osnove je smiselno uporabljati tako Zakon o dohodnini (Ur. l. RS, št. 13/11–uradno prečiščeno besedilo, 9/12–odl. US, 24/12, 30/12, 40/12–ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13–odl. US, 96/13, 29/14–odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, v nadaljevanju ZDoh-2) kot tudi Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (Ur. l. RS, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 110/09 – ZDavP-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15 in 82/15 v nadaljevanju ZDDPO-2).

Po 111. členu Zdoh-2 lahko zavezanci uveljavljajo davčne olajšave za zniževanje davčne osnove. Po upoštevanju olajšav se njegov poslovni izid obdavči z dohodnino po davčni

lestvici. Z zadnjim obračunom se poleg tekoče akontacije določi tudi predhodna akontacija za tekoče leto, ki se odvisno od višine plačuje mesečno ali trimesečno.

Če povzamemo (Ministrstvo za finance, 2015, str. 5), se davčna osnova od dohodka iz dejavnosti ugotavlja:

- z upoštevanjem dejanskih prihodkov in odhodkov ali
- z upoštevanjem normiranih odhodkov.

Samostojni podjetnik lahko izračun davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov priglasí davčnemu organu takoj ob ustanovitvi podjetja ali v okviru davčnega obračuna dohodnine od dohodka iz dejavnosti, ki ga davčnemu organu predloži v predpisanih rokih – to je 31. marca tekočega leta za preteklo leto. Gre za poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove, saj zavezancem ni treba voditi evidenc o odhodkih oziroma stroških poslovanja. Normirane odhodke se poenostavljeno določi v višini 80 % davčno priznanih prihodkov. Razlika je davčna osnova. Pri ugotavljanju davčne osnove na osnovi normiranih odhodkov zavezanec ne more uveljavljati davčnih olajšav za zniževanje davčne osnove. Dohodnina od dohodka iz dejavnosti se obdavči po 20-odstotni davčni stopnji in predstavlja dokončno obdavčitev, ker pomeni, da se davčna osnova ne upošteva pri izračunu osebne dohodnine nosilca dejavnosti. Obveznost se glede na višino plačuje v mesečnih ali trimesečnih obrokih do desetega v mesecu, odvisno, za katero obdobje se nanašajo. Če se ugotovi, da so predhodne akontacije presegle znesek obračunane dohodnine na letni ravni, FURS zavezancu preplačilo vrne.

Zavezanci, ki že opravljajo dejavnost, lahko ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov, če njihovi prihodki iz dejavnosti v tem davčnem letu pred tem davčnim letom ne presegajo 50.000 EUR ali če njihovi prihodki za isto obdobje ne presegajo 100.000 EUR in je bila pri njih v skladu z Zakonom o pokojninskem in invalidskem zavarovanju vsaj ena oseba zavarovana za polni delovni čas, neprekinjeno pet mesecev (Ministrstvo za finance, 2015, str. 7). Zavezanci ne priglasijo ugotavljanja davčne osnove po sistemu normiranih odhodkov vsako leto znova. Če želijo prenehati ugotavljati odhodke na tak način, morajo o tem obvestiti davčno upravo na obrazcu davčnega obračuna akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti. Če zavezanci dve zaporedni leti ne izpolnjujejo pogojev, določenih za ugotavljanje davčne osnove, z upoštevanjem normiranih odhodkov, morajo v letu, ki sledi tema dvema letoma, priglasiti ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem dejanskih prihodkov in odhodkov.

Vse, kar ostane po poplačilu vseh obveznosti, tudi akontacije dohodnine iz dejavnosti, je njegov zaslužek. Del zaslužka, ki ga ne nameni za nadaljnji razvoj podjetja, predstavlja njegovo plačo. Plače si ne izplačuje in je tudi ne more uveljavljati kot odhodek pri zniževanju davčne osnove. Z ostankom po poplačilu vseh obveznosti – torej svojim zaslužkom lahko prosto razpolaga in ga prenaša v gospodinjstvo. Za zelo veliko

podjetnikov posameznikov, ki površno poznajo okvire delovanja in poslovanja samostojnega podjetnika kot gospodarskega subjekta, je prosti prenos denarnih sredstev v gospodinjstvo zelo mamljiva, a vendar nevarna in zelo hitro zavajajoča prednost. Pogosto prosti pretok denarnih sredstev povzroči hitro zadovoljitev osnovne potrebe po socialni varnosti in preživetju posameznika, vendar le na kratek rok, saj se vse skupaj, če niso previdni pri porabi zasluženega denarja, sprevrže v še hujšo agonijo z dolgovi in na koncu zaprtjem ali celo stečajem.

3.5 Podjetnikov kapital in odgovornost samostojnega podjetnika

Za opravljanje dejavnosti samostojni podjetnik ne potrebuje predpisanega začetnega kapitala (Korže, 2014, str. 130). To je ena izmed mamljivih prednosti pred vsemi drugimi oblikami gospodarskih subjektov ali pravnimi osebami, saj podjetnik za začetek poslovanja in samo ustanovitev podjetja ne potrebuje večje količine denarnih ali stvarnih sredstev.

Podjetnikov kapital je lastni vir financiranja podjetnika. Sestavljajo ga prenos stvarnega premoženja, revalorizacijske rezerve, rezerve, nastale zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti, in podjetnikov dohodek ali negativni poslovni izid. Spreminja se ob vsakem pritoku denarnih sredstev iz gospodinjstva in ob vsakem odtoku denarnih sredstev vanj (Bajuk Mušič et al., 2016, str. 380). Mešanje zasebnih in podjetniških poslov ni pomembno s statusnega vidika podjetja, lahko je pomembno zaradi davčnih obveznosti in v primeru stečaja (Korže, 2014, str. 131). Zato je na začetku zelo pomembno podjetnika opozoriti na ločeno vodenje evidenc in pretok denarja med gospodinjstvom in poslovanjem podjetja.

Opozorimo še na eno izmed slabosti, ki v veliki meri odvrča posameznike od odpiranja s.p. To je odgovornost podjetnika. Ta za svoje poslovanje odgovarja z vsem svojim premoženjem. Če torej ni skrben in previden pri porabi prisluženega denarja in v okviru svojega delovanja ustvari dolgove do države, dobaviteljev in financerjev, imajo upniki vse pravne možnosti, da poplačilo dolgov zahtevajo od njega kot fizične osebe (Bajuk Mušič et al., 2016, str. 380).

3.6 Računovodstvo in poslovne knjige samostojnega podjetnika

Po ZGD-1 so način in vodenje poslovnih knjig ter sestavitev računovodskih izkazov podjetnika, katerega podjetje ustreza merilom za majhne družbe, urejeni s posebnim SRS 30. Poleg SRS 30 podjetnik upošteva tudi Uvod v SRS, okvir SRS ter Standarde I in Standarde II. SRS 30 ne upoštevajo podjetniki, ki ugotavljajo davčno osnovo od dohodka iz dejavnosti na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov. Fizična oseba, ki opravlja dejavnost in ni podjetnik, uporablja enake računovodske rešitve pri vodenju poslovnih knjig za davčne namene.

Korže (2014, str. 131) navaja, da je podjetnik dolžan voditi poslovne knjige v skladu s pravili, ki veljajo za majhne družbe po sistemu enostavnega knjigovodstva, in sicer, če v zadnjem poslovnem letu ni prekoračil dveh izmed meril:

- povprečno število delavcev ne presega tri;
- letni prihodki so nižji od 50.000 EUR;
- povprečna vrednost aktive, izračunana kot polovica seštevka vrednosti aktive na prvi in zadnji dan poslovnega leta, ne presega 25.000 EUR.

Enostavno knjigovodstvo pomeni, da podjetnik pri evidentiranju poslovnih dogodkov ne uporablja kontov glavne knjige iz enotnega kontnega okvira. Povzeto po Zupančiču (2007, str. 23) mora podjetnik, ki za vodenje poslovnih knjig uporablja enostavno knjigovodstvo, kljub enostavnosti poslovanja voditi spodnje poslovne knjige:

- knjigo prihodkov in odhodkov, z vodenno evidenco terjatev do kupcev in obveznosti do dobaviteljev;
- knjigo drugih terjatev in obveznosti;
- register opredmetenih osnovnih sredstev.

Zupančič (2007, str. 23) tudi navaja, da mora podjetnik, ki vodi poslovne knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva, imeti še:

- temeljni knjigi: glavno knjigo in dnevnik ter
- pomožne knjige (razne analitične evidence, kot so evidence zalog materiala in blaga, stanje kupcev in dobaviteljev ter register osnovnih sredstev in blagajniška knjiga).

Za lažje tekoče evidentiranje poslovnih dogodkov pravimo, da je dobro, da podjetnik poslovne dogodke tekoče vpisuje v poslovne knjige tako, kot velevalo SRS. Tako se na koncu koledarskega leta, kolikor običajno traja tudi poslovno leto, izognejo presenečenjem glede nepopolnih in manjkajočih listin ter drugim nejasnostim, ko je treba Agenciji RS za javnopravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPEŠ) ter Finančni upravi RS predložiti letno poročilo in obračun akontacije dohodnine iz opravljanja dejavnosti. Podjetnik mora slediti pravilom, ki določajo, katere stroške lahko evidentira kot stroške podjetja in nimajo značilnosti zasebnosti. Pri podjetnikih se kaj hitro zgodi, da za odhodke pridobi izvirne listine na račun podjetja in jih uvrsti za namen poslovanja podjetja. Vendar, če od teh porab ni pričakovati gospodarskih koristi, se jih med upravičene stroške podjetja ne sme uvrščati.

3.7 Ustanovitev samostojnega podjetnika

Zakon o gospodarskih družbah v prvem odstavku 74. člena določa, da lahko podjetnik začne opravljati dejavnost, ko je vpisan v Poslovni register Slovenije (v nadaljevanju PRS). Postopek vpisa podjetnika, vpisa sprememb podatkov in vpisa prenehanja opravljanja dejavnosti podjetnika v PRS vodi in v njem odloča AJPES.

Za hitro in enostavno ustanovitev s. p. kot statusne oblike gospodarskega subjekta lahko poskrbimo na Vem točkah po Sloveniji ali na portalu e-VEM za podjetja in podjetnike. S pomočjo digitalnega potrdila lahko registracijo s. p. opravimo tudi preko e- portala VEM. Če nismo prepričani, da imamo vse informacije, lahko stopimo do Vem točke na najbližji izpostavi AJPES, v okviru Gospodarske zbornice Slovenije, Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije, na upravnih enotah in agenciji SPIRIT Slovenija ali pri pooblaščenih notarjih.

Na portalu e-VEM navajajo, da je pred samo fizično ustanovitvijo zelo koristno imeti vnaprej pripravljene naslednje podatke o prihodnjem podjetju:

- ime podjetja v slovenskem jeziku (pri s. p. mora polno ime vsebovati tudi ime in priimek podjetnika ter označbo s. p. in dejavnosti, lahko vsebuje tudi fantazijsko ime);
- datum ustanovitve (določimo sami in je vedno naslednji dan in največ tri mesece v naprej);
- poslovni naslov podjetja (kjer se bo v glavnem izvajala dejavnost podjetja ali kjer se bodo vodili posli podjetja ali kjer bo delovalo poslovodstvo; če bo poslovanje v najemniških prostorih, potrebujejo še overjeno izjavo lastnika, da dovoljuje delovanje v teh prostorih);
- kontaktni podatki podjetja (javna objava le-teh ni obvezna);
- imenovani zastopnik ali prokurist (če ga ne imenuje, je nosilec dejavnosti tudi edini zastopnik);
- dejavnost, ki jo bo s. p. opravljal (izbere iz šifranta Standardne klasifikacije dejavnosti (SKD), dejavnosti se vpišejo v Poslovni register Slovenije. Pred vpisom dejavnosti mora posameznik preveriti, ali so izbrane dejavnosti morda regulirane tudi z drugimi pogoji poslovanja).

Po predhodno zbranih podatkih za postopek registracije v PRS mora podjetnik predložiti tudi svojo davčno številko in veljavni osebni dokument. Po predložitvi dokumentov na VEM točkah opravijo vpis v PRS, prijavo s. p. na Finančno upravo RS in prijavo v obvezna socialna zavarovanja, če podjetnik ni zavarovan že iz naslova delovnega razmerja. Podjetnik na dogovorjen način prejme sklep o registraciji, s katerim lahko na izbrani banki odpre bančni račun.

Podjetnik lahko za prijavo v obvezna socialna zavarovanja poskrbi tudi sam, kar mora po novem opraviti z veljavnim digitalnim potrdilom. FURS napove način ugotavljanja davčne osnove in sistem vodenja poslovnih knjig ter napove akontacijo dohodnine iz dejavnosti. Če ob vpisu tega ne stori samodejno, ga FURS k temu dejanju pozove.

Podjetnik običajno nastopa sam, lahko pa smiselno uporabi splošne določbe o prokuri tudi za s. p. Prokurist je pooblaščenec, ki opravlja vse posle tako kot podjetnik oziroma z enakim učinkom za podjetnika. Podjetnik lahko imenuje tudi zastopnika za primer smrti (Cepec, Ivanc, Kežmah, & Rašković, 2010, str. 85) in na tak način reši težave, ki nastanejo v primeru njegove onesposobljenosti za poslovanje ali v primeru smrti.

4 OPREDELITEV NEVLADNIH ORGANIZACIJ

4.1 Pojem nevladnih organizacij na splošno

V literaturi se pojavlja več različnih opredelitev NVO. Tudi na mednarodnem področju ne moremo iskati enakih opredelitev NVO, zato jih je med seboj težje primerjati. Iz različnih opredelitev tako doma kot tudi mednarodno bi kljub temu lahko povzeli podobne značilnosti in jih primerjali med seboj. Največkrat uporabljena opredelitev NVO po ekonomski plati je opredelitev glede na doseganje in razdeljevanje dobička ustanoviteljem oziroma deležnikom. Govorimo o pridobitnih in nepridobitnih organizacijah.

Poznamo tudi drugačne opredelitve NVO. Tako npr. Salomon in Anheier navajata tri spodnja sodila za nepridobitne organizacije (Tavčar, 2005, str. 17):

- zakonska (glede na posamezne zakone države, ki določajo nepridobitnost organizacij);
- ekonomska (glede na to, ali organizacije dosegajo več kot polovico svojih prihodkov z donacijami posameznikov in pravnih oseb) in
- funkcionalna (kot tista, ki zagotavlja javne dobrine).

Mednarodna klasifikacija nepridobitnih organizacij obsega 12 skupin nepridobitnih organizacij in opredeljuje predvsem področja njihovega delovanja. To so kultura in rekreacija, izobraževanje in raziskovanje, zdravstvo, socialne storitve, naravno okolje, razvoj in prebivališča, pravne storitve, interesne dejavnosti, politične organizacije, dobrotelne organizacije in organizacije za pospeševanje prostovoljstva, mednarodne nepridobitne organizacije, verske organizacije, poslovne in strokovne organizacije, sindikati in druge nepridobitne organizacije.

Na spletnih straneh Ministrstva za okolje in prostor (2016) najdemo definicijo nevladnih organizacij, ki povzema definicijo Sveta Evrope in pravi, da so NVO prostovoljna samoupravna telesa ali organizacije, ustanovljene za uveljavljanje ciljev svojih

ustanoviteljev in članov, ki po svoji naravi niso namenjeni ustvarjanju dobička. NVO in organizirana civilna družba ključno prispevajo k razvoju in uresničevanju demokracije in človekovih pravic.

Kot smo opredelili že v uvodu, je tretji sektor bil in čedalje bolj postaja pomemben del sistema blaginje. Evers in Laville (2004, str. 17) povzemata po Pestoff skico postavitve tretjega sektorja med zasebni sektor in državni sektor ter neformalni sektor in civilno družbo. Tako se med zasebni in javni sektor ter neformalni sektor vriva tako imenovani tretji sektor, ki naj bi jim pomagal delovati. Še bolj pomembna vloga tretjega sektorja je, da povezuje našete sektorje in njihove akterje ter uporabnike med seboj. Enako umestitev tretjega sektorja med državo, trg in civilno družbo najdemo tudi pri slovenskih avtorjih (Kolarič, 1997, str. 17).

Še kako pomembno se zdi odgovoriti tudi na vprašanje povezanosti države in NVO v smislu odvisnosti NVO od financiranja države ter načina vzpostavljene komunikacije. Po Kolaričevi (1997, str. 20) lahko govorimo o integrirani odvisnosti, ločeni odvisnosti, integrirani avtonomiji in ločeni avtonomiji. Glede na to, da so NVO v veliki meri še vedno in verjetno bodo tudi v prihodnosti odvisne od financiranja dejavnosti s strani države, seveda govorimo o odvisnosti. Čedalje večje zavedanje, da lahko tretji sektor učinkovito deluje le, če obstajata povezanost in komunikacija med vsemi tremi sferami tako državno, tržno in civilno družbo, bi prineslo vzpostavitev integrirane odvisnosti. Ta bi pomenila, da vlada tam, kjer sama z javnimi službami ne more zapolniti vrzeli za povišanje blaginje za državljane, pri izvajanju javne službe računa na NVO.

NVO so torej organizacije, ki jih na lastno pobudo ustanovi vsak izmed nas. NVO delujejo neodvisno od države in ne glede na to, katero definicijo ali opredelitev vzamemo, imajo nekaj temeljnih značilnosti. Predvsem so nepridobitne, lahko so profesionalne, prostovoljne ali mešane. Poleg tega, da morajo vse delovati v obliki pravne osebe, da je njihova primarna dejavnost v splošno družbeno korist ter da so politično in versko nevtralne, ne moremo mimo drugih najpogostejših značilnosti NVO, ki jih v priročniku Skupaj za skupnost navajajo Dernovšek, Divjak, Forbici, Osonkar in Verbajs (2010, str. 7):

- neodvisnost (pri ustanovitvi so odvisni le od zakonsko določenih pogojev za registracijo, pri delovanju sami določajo svoje dejavnosti, cilje in naloge, pri čemer država nima neposrednega vpliva na njihovo notranje upravljanje, premoženje se po prenehanju ne prenese na državo, temveč na organizacije s podobno dejavnostjo);
- nepridobitnost (lahko izvajajo komercialne storitve na trgu, vendar morajo ustvarjeni dobiček nameniti za svojo registrirano dejavnost, ne smejo ga razdeliti med člane ali upravne organe);
- prostovoljnost (članstvo ni obvezno ali kako drugače prisilno, hkrati pa organizacije običajno vključujejo prostovoljno delo in svoje dejavnosti opravljajo s pomočjo prostovoljcev);

- multifunkcionalnost (niso omejene na delovanje znotraj ene same dejavnosti, temveč lahko hkrati delujejo na več področjih, na primer športnem, socialnem, izobraževalnem itn.);
- inovacijski potencial (zaradi neodvisnosti od države, političnih strank in trga se NVO lahko prej in jasneje odzovejo na nove družbene potrebe).

Korošec (2002, str. 73) navaja, da se v delovanje nepridobitnih organizacij vse bolj vnašajo sestavine tržnega delovanja in se pri njihovem vodenju uporabljajo orodja, običajno uporabljena pri pridobitnih organizacijah. Zaostrujeta se nadzor in uresničevanje odgovornosti v povezavi s subjekti, zainteresiranimi za njihovo uspešno delovanje. S tem povezano se povečuje pomen merjenja učinkovitosti delovanja nepridobitnih organizacij. Informacije kot rezultat takšnega merjenja potrebujejo tako notranji organi kot tudi zunanji subjekti, ki lahko presojujejo upravičenost financiranja, raven učinkovitosti in uspešnosti ali nepridobitne organizacije še vedno zasledujejo cilj ustanovitve.

Pomembno je dejstvo, da so temeljni vzgibi nepridobitne dejavnosti povsem neekonomski – zaupanje, darežljivost in ideologija. Vseeno racionalna ekonomska hipoteza pravi, da ljudje organizirajo nepridobitne dejavnosti zaradi boljšega zadovoljevanja določenih potreb, podjetniških nagibov in davčnih olajšav, ki jih ponuja država (Kovač, 1997, str. 6). Zato je pomembno tudi, da ob ustanovitvi udeleženci snujejo vizijo organizacije, v le-to pa povežejo interese te organizacije. Interesi odražajo potrebe, želje in pričakovanja udeležencev ter izhajajo iz kratkotrajnejših, bolj spremenljivih in prilagodljivih potreb in tistih trajnejših, malo spremenljivih vrednosti udeležencev organizacije (Tavčar, 2005, str. 148). Interesi bi seveda predvsem zasledovali cilj ustanovitve. Vizija smiselno povezuje in izraža pomembne in dolgoročne interese pomembnih udeležencev organizacije. Vizija je konkretna podoba prihodnosti in običajno zraste med pomembnimi udeleženci, ki vanjo verjamejo (Tavčar, 2005, str. 148). Vizija tudi pomaga organizaciji, da se uči in izboljšuje, da se lahko drži svojega temeljnega bistva in cilja, pa lahko bistveno prispeva tudi ohranjanje etike voditeljev oziroma menedžerjev.

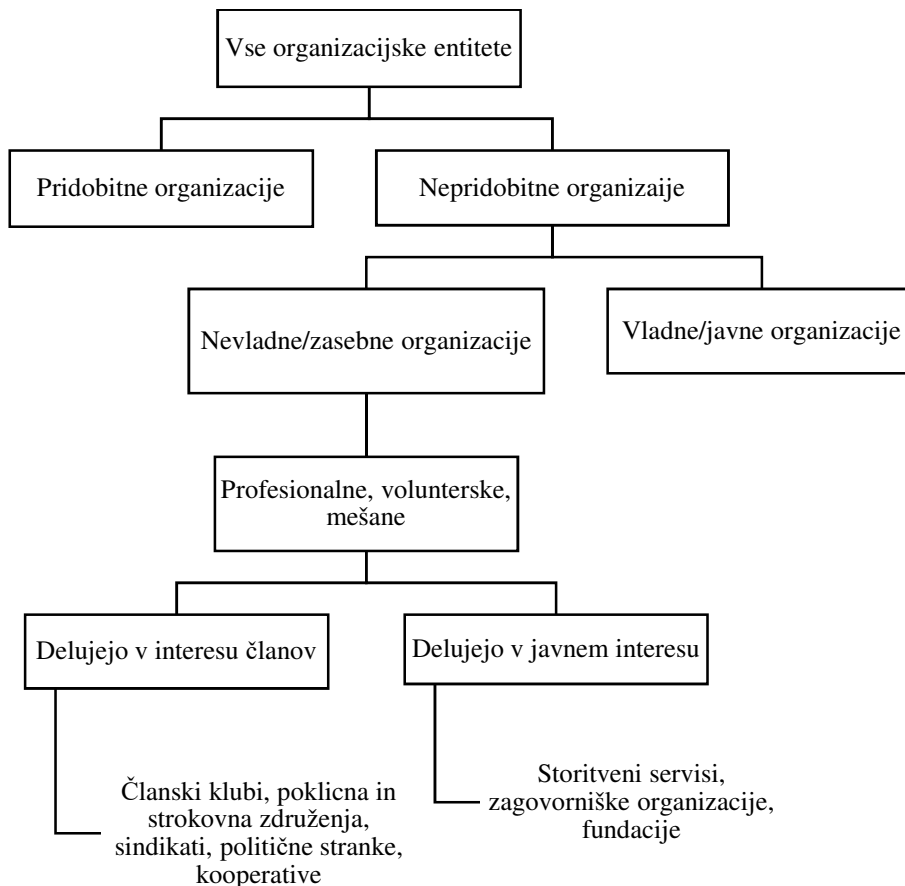
4.2 Organizacijske oblike nevladnih organizacij

Tipologija po Kolaričevi (1997, str. 18) omogoča delitev organizacijskih entitet na osnovi štirih meril, kot jih prikazuje Slika 1.

Najprej na osnovi merila cilja, namena in poslanstva deli organizacije na pridobitne in nepridobitne, nato na podlagi merila ustanovitelja delimo nepridobitne na vladne in nevladne. Nadalje po merilu izvajalca dejavnosti nevladne nepridobitne organizacije delimo v tri različice: čiste prostovoljske, mešane in čiste profesionalne. Četrto merilo po tej tipologiji opredeljuje delitev glede ciljane skupine uporabnikov. Govorimo o NVO, ki delujejo v javnem interesu takrat, ko zadovoljujejo potrebe širše skupine uporabnikov in pokrivajo dejavnosti, ki bi jih morala za stanje boljše socialne blaginje zagotavljati država.

Govorimo torej o tistih, ki delujejo predvsem za namene zagotavljanja interesov svojih članov.

Slika 1: Tipologija nepridobitnih organizacij

Vir: Z. Kolarič, *Prostovoljne-neprofitne organizacije v Sloveniji*, 1997, str. 18.

Posamezne organizacijske oblike, ki jih najdemo v slovenskem prostoru glede na nepridobitnost oziroma pridobitnost ter javnost ali nejavnost, prikazuje Tabela 1.

Za nadaljnjo opredelitev problema diplomskega dela se posvetimo opredelitvi društev in zasebnih zavodov, ki jih enako opredeljuje večina avtorjev. Po vseh opredelitvah sodita med nepridobitne in nevladne organizacije. Ti dve organizacijski obliki nepridobitnih organizacij sta bili tudi najpogostejše zastopani med poslovnimi subjekti glede na podatke AJ PES. V Sloveniji je bilo po podatkih AJ PES (2016c) na dan 31. 12. 2015 registriranih 23.791 društev in 3.051 zasebnih zavodov. Skupaj predstavljajo največji delež organizacij, ki se glede na zakone, po katerih so ustanovljeni, uvrščajo med nepridobitne organizacije.

Tabela 1: Organizacijske oblike, ki jih v Sloveniji najdemo na podlagi delitve na pridobitne in nepridobitne

Vrsta organizacij	Nepridobitne	Pridobitne
Javne	Organizacije, ki izvajajo državne funkcije in funkcije lokalne samouprave, javni zavodi	Javna podjetja
Napol javne	Zbornice (gospodarske, obrtne ...)	Javna podjetja z udeležbo zasebnega kapitala, zasebna podjetja s koncesijo
Zasebne	Društva, zasebni zavodi, ustanove, zadrage, politične stranke, sindikati, verske skupnosti, poklicna združenja, gospodarske družbe, ki opravljajo nepridobitno dejavnost, gospodarska interesna združenja	Podjetja: s. p., gospodarske družbe, povezane družbe, banke, zavarovalnice

Vir: B. Mevlja, Model uresničitve strategije razvoja nevladnih organizacij v Sloveniji, 2007, str. 42.

4.3 Društva in zavodi

4.3.1 Pojem društva in zasebnega zavoda

Društvo je v 1. odstavku 1. člena Zakona o društvih (Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo v nadaljevanju ZDru-1) opredeljeno kot samostojno in nepridobitno združenje, ki ga ustanoviteljice oziroma ustanovitelji, skladno z zakonom, ustanovijo zaradi uresničevanja skupnih interesov. Društvo si samo določi namen in cilje, dejavnost oziroma naloge ter način delovanja, odločitve o upravljanju društva neposredno ali posredno sprejemajo članice oziroma člani društva. Namen ustanovitve in delovanja društva ni pridobivanje dobička. Presežke prihodkov nad odhodki iz vseh dejavnosti in drugih virov mora društvo nameniti za uresničevanje svojega namena in cilja ter jih ne sme deliti med svoje člane. Delovanje društva je javno.

Zavodi so glede na 1. člen Zakona o zavodih (Ur. l. RS, št. 12/91, 8/96, 36/00 – ZPDZC in 127/06 – ZJZP v nadaljevanju ZZ) organizacije, ki se ustanovijo za opravljanje dejavnosti vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, športa, zdravstva, socialnega varstva, otroškega varstva, invalidskega varstva, socialnega zavarovanja ali drugih dejavnosti, če cilj opravljanja dejavnosti ni pridobivanje dobička. Namen zavodov je zagotavljanje nepridobitnih, javno koristnih storitev za posameznike in organizacije. Poleg zasebnih zavodov poznamo tudi javne zavode, katerih ustanoviteljica je država ali občina.

4.3.2 Zavarovanje ustanoviteljev društva in zasebnega zavoda ter izplačila drugim

V društvu obvezno zavarovanje iz naslova socialne varnosti ni obvezno. Ustanovitelji določijo osebo, ki društvo zastopa in jo navedejo v temeljnem aktu. Govorimo o zastopniku društva, ki sta lahko tudi dva. Praksa nakazuje, da je pogosto zastopnik društva

tudi predsednik društva. V temeljnem aktu oziroma še bolje v svojih internih aktih določijo oziroma izvolijo tudi posameznike, ki bodo opravljali potrebne funkcije v društvu. Predvsem gre za funkcije blagajnika in tajnika ter morebitne disciplinske komisije. Seveda lahko izvolijo in določijo mandat ter naloge in odgovornost drugih funkcij, ki bi jih pri svojem delovanju potrebovali. Društvo ima poleg občnega zbora, ki ga sestavljajo vsi člani, še upravni odbor in nadzorni odbor. Društvo lahko delavce tudi zaposluje, kot je to običajno pri pridobitnih organizacijah. Običajno so to projektne zaposlitve, povezane z izvajanjem kratkotrajnih projektov. V Sloveniji je bilo po podatkih AJ PES (2016a, str. 2) v letu 2015 v društvih zaposlenih 3.270 ljudi. Predvidevamo, da največji delež zaposlenih v društvih odpade na velika društva po svojem delovanju, ki so zavezana k reviziji. Večina majhnih društev si pri delovanju pomaga s prostovoljci in njihovim delom. Kot pravi Handy (1988, str. 11), imajo prostovoljci v nepridobitnih organizacijah različne vloge. Ali so čisti strokovnjaki, lahko so tako uporabniki kot tudi tisti, ki nudijo pomoč v eni osebi, lahko so podporniki in donatorji, lahko so prostovoljci kot nadzorni organi ali ustanovitelji. V Sloveniji je prostovoljno delo za nepridobitne organizacije že nekaj časa opredeljeno z Zakonom o prostovoljstvu (Ur. l. RS, št. 10/11, 16/11 – popr. in 82/15 v nadaljevanju ZProst).

V društvih morajo načini in vrste izplačil posameznikom biti opredeljeni v posebnih internih pravilnikih. Poleg izplačil zaposlenim v društvu, ki imajo enako vrednost, kot so zaposlitve v drugih pridobitnih organizacijah, se lahko prostovoljcem na podlagi pravilnika o prostovoljnem delu in dogovora o prostovoljstvu, sklenjenega med prostovoljcem in prostovoljsko organizacijo, izplačajo povračila za prevoz na delo in z dela, nadomestilo za prehrano in povračila za kilometrino na službeni poti. V 42. in 43. členu ZProst so navedena tudi izplačila enkratnih finančnih nagrad, vendar morajo za to biti vnaprej opredeljena merila, po katerih bodo nagrade izplačane izbranim prostovoljcem z izjemnimi dosežki. Za drugo opravljeno delo v društvih je treba glede na naravo dela presoditi, ali gre za delo, opravljeno po podjemni pogodbi, avtorski pogodbi, ali gre morda za izplačila po mandatnih podobah.

Velikokrat lahko v praksi zasledimo, da želijo odgovorne osebe za opravljeno delo prostovoljcem izplačati nadomestilo za uporabo osebnega vozila na službeni poti. Če seveda res gre za povračilo stroškov potovanja, je to upravičeno, če se želijo izogniti visokim davčnim bremenom podjemne in avtorske pogodbe, je to seveda napačno in celo neupravičeno. Žal je prepogosta praksa namreč najprej zadovoljevanje posameznikovih potreb, medtem ko se zadovoljevanje članskih interesov ali celo širši javni interes postavlja na drugi tir. Izplačila članom in prostovoljcem morajo slediti veljavni davčni praksi. Vsekakor so možnosti, da zaslužen denar na kakršen koli način delijo med člane ali ustanovitelje, že s samim zakonom o društvih prepovedane.

Vse zgoraj naštetе značilnosti prostovoljstva in z njim povezana morebitna izplačila prostovoljcem, ki jih omenjamo za društva, veljajo tudi za zasebne zavode, saj ti sodijo

med nepridobitne organizacije. Ravno tako za zasebne zavode velja ustaljena in veljavna davčna praksa glede izplačevanja za opravljeno delo po podjemnih, avtorskih in mandatnih pogodbah. Pri zasebnih zavodih omenimo, da mora zavod sestaviti obvezne organe, in sicer direktorja, svet zavoda in strokovni svet. Opozorimo tudi, da če posameznik nastopa kot edini ustanovitelj in direktor (poslovodna oseba) zavoda in nima urejenega obveznega socialnega zavarovanja na drugi zavarovalni podlagi, bodisi iz naslova delovnega razmerja ali samozaposlitve, se mora obvezno zavarovati iz naslova pokojninskega in invalidskega, zdravstvenega ter starševskega zavarovanja ter za primer brezposelnosti. Lahko se v zavodu tudi zaposli.

4.3.3 Premoženje društev in zasebnih zavodov

Premoženje društva po 24. členu ZDru-1 (Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo) sestavljajo denarna in druga sredstva, ki jih društvo pridobi s članarino, darili in volili, prispevki donatorjev, iz javnih sredstev, z opravljanjem dejavnosti društva in iz drugih virov, njegove nepremične in premične stvari ter materialne pravice. Če društvo z opravljanjem svoje dejavnosti ustvarja presežek prihodkov nad odhodki, ga mora porabiti za uresničevanje svojega namena in cilja oziroma za opravljanje nepridobitne dejavnosti, določene v temeljnem aktu. Čisti presežek prihodkov in nerazporejeni presežek prihodkov se prenašata v društveni sklad. Ta lahko zajema tudi ustanovni vložek.

Zavod pridobiva sredstva za poslovanje iz sredstev ustanovitelja ter s prodajo storitev in blaga na trgu in iz drugih virov, določenih v temeljnem aktu zavoda. Na podlagi 48. člena ZZ sme presežek prihodkov nad odhodki, enako kot društva, porabiti le za opravljanje in razvoj osnovne nepridobitne dejavnosti.

4.3.4 Odgovornost v društvih in zasebnih zavodih

V 6. členu ZDru-1 (Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo) je navedeno, da za zakonito poslovanje društva odgovarjata društvo in zastopnik društva, če temeljni akt ne določa drugače. Društvo za svoje obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem. Solidarno za obveznosti društva z vsem svojim premoženjem odgovarjajo tudi odgovorne osebe društva, če v svojo korist ali korist koga drugega zmanjšajo premoženje društva.

ZZ določa v 49. členu, da je zavod odgovoren za svoje obveznosti s sredstvi, s katerimi lahko razpolaga. Ustanovitelj je odgovoren za obveznosti zavoda, če ni z aktom drugače določeno. Ustanovitelju ni naložena obveznost zagotavljanja sredstev za nadaljnje delovanje zavoda, zato mora zavod delovati tržno ali koncesijsko (Abrahamsberg, 2006, str. 965). Ravno tako avtor opozarja na možnost izključitve odgovornosti ustanovitelja za obveznosti zavoda, saj lahko to možnost določijo v temeljnem aktu. S tem sta seveda vprašljivi resnost in odgovornost poslovanja tako društev kot tudi zasebnih zavodov.

4.3.5 Pridobitna dejavnost društev in zavodov

Poleg gospodarskih družb lahko gospodarsko dejavnost opravljajo tudi druge pravne osebe javnega in zasebnega prava. Poleg gospodarskih javnih zavodov in javnih podjetij lahko v omejenem obsegu gospodarsko dejavnost opravljajo tudi zadruga, zavodi in društva (Korže, 2014, str. 132).

Pridobitno dejavnost društev posebej določa tudi Zdru-1 v 25. členu (Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo), in sicer mora biti ta opredeljena v temeljnem aktu in mora biti povezana z nameni in cilji društva. Opravljati se sme kot dopolnilna dejavnost nepridobitni dejavnosti, in to le v obsegu, potrebnem za uresničevanje namena in cilja ustanovitve. Z uvedbo sistema vezanih knjig računov in kasneje z davčnimi blagajnami je zavedanje pravilnega pojmovanja pridobitne dejavnosti pri vseh nevladnih organizacijah postalo še pomembnejše. Na delavnicah, ki jih pripravljamo v okviru stičišča za nevladne organizacije, ugotavljamo, da je poznavanje pridobitne dejavnosti med nevladnimi organizacijami zelo površno. Prodaje blaga in storitev ustanovitelji iz več razlogov ne opredeljujejo kot pridobitno dejavnost, ker jih ponujajo po nižji ceni, ker jih ponujajo kot obliko izobraževanja otrokom in mladostnikom, ker so organizirani kot nepridobitne organizacije, ker ne ustvarjajo dobička, ker so cenejši, ker inštruktorjev za poučevanje nič ne plačajo in še bi lahko naštevali. Vse to je napačno razumevanje pridobitne in nepridobitne dejavnosti. Šteje se, da je pridobitna dejavnost povezana z namenom in cilji društva, če lahko neposredno prispeva k njihovemu uresničevanju. Kot dopolnilna dejavnost nepridobitni se šteje tista, ki skupaj z nepridobitno sestavlja storitev oziroma zagotavlja boljšo izkoriščenost osnovnih sredstev.

Pridobitna dejavnost zavodov ni posebej določena z zakonom, je dovoljena in v veliko pogledih, ko mora zavod sam priskrbeti sredstva za delovanje, zaželeno, celo nujna. Zasebni zavod nima prihodkov iz naslova članarin tako kot društvo, zato svojih fiksnih stroškov ne more pokrivati, če nima zagotovljenih sredstev iz drugih virov. Šibka opredelitev zasebnih zavodov v ZZ in možnost, ki jo ponuja ZGD-1, da nepridobitno dejavnost opravljajo tudi v obliki gospodarske družbe, sta vzrok, da postavlja Abrahamsberg (2006, str. 978) pod vprašaj smiselnost ustanavljanja zasebnih zavodov. Vsekakor mora biti izvajanje gospodarskih dejavnosti v podporo zavodu pri opravljanju njegove glavne dejavnosti (Korže, 2014, str. 133).

Društvo lahko v temeljnem aktu opredeli višino članarine in katere stroške ter morebitne ugodnosti za člane društva bo s članarino pokrivalo. Kakor članarino v 3. členu opredeljuje Pravilnik o opredelitvi nepridobitne in pridobitne dejavnosti (Ur. l. RS, št. 109/07 in 68/09), le-ta predstavlja obvezni letni prispevek člana društva in je namenjena pokrivanju stroškov delovanja društva. Hkrati mora iz okoliščin izhajati, da članarina deloma ali v celoti ne predstavlja plačila za določene proizvode, blaga ali storitev ter ugodnosti, ki jih društvo nudi članom ali njihovim povezanim osebam. Dogaja se, da v statutu ustanovitelji

kot članarino opredelijo cel paket storitev, ki jih bo društvo nudilo svojim članom brezplačno v zameno za plačilo mesečne članarine. Vprašati se je treba, ali ni morebiti ta celotni paket storitev pridobitna dejavnost, ki jo želi društvo uvrstiti pod nepridobitno, in sicer zaradi izogibanja plačila davka od dohodka. Če so ugodnosti za člane vnaprej določene in imajo do njih pravico vsi člani, se dojemajo članarine za nepridobitno dejavnost. Kljub temu te ugodnosti ne smejo predstavljati celotne vrednosti storitve ali blaga. V razumevanju teh pravil je veliko razlag in ravno zato se hitro zgodi, da se pridobitno dejavnost prikrito prikazuje v članarinah.

Predvidevamo lahko, da je bilo donatorskih sredstev zaradi finančne krize v kriznem obdobju precej manj in so ustanovitelji ugotovili, da lahko svoje strokovno znanje na trgu ponudijo vzporedno s tistimi, ki to počnejo zgolj pridobitno. Nemalokrat ravno to zavedanje prinese spremembe v delovanju in poslovanju nevladne organizacije in poudari instinktivno zasledovanje osebnih interesov. Ko zaznamo, da je nepridobitna dejavnost začela izgubljati pomen na račun pridobitne, bodisi, ker ustanovitelji začnejo organizacijo izkoriščati za uresničevanje svojih interesov, bodisi, ker je lažje opravljati pridobitno dejavnost, je treba razmišljati o preoblikovanju nevladne organizacije, o le-tem pa morajo odločati tako člani kot tudi ustanovitelji.

4.3.6 Računovodstvo in poslovne knjige društev zasebnih zavodov

Prikaz finančnega in materialnega poslovanja društva mora društvo zagotavljati na način in v obliki, ki ju določi s temeljnim aktom ali katerim drugim posebnim internim aktom. Poslovanje mora slediti ZDru-1 in Slovenskim računovodskim standardom za društva. Podatke o pridobitni dejavnosti je treba voditi in prikazovati ločeno. Društvo vodi poslovne knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva. Če izpolnjuje vsaj dva pogoja, ki jih določa ZDru-1 v 26. členu (Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo), lahko poslovne knjige vodi tudi po sistemu enostavnega knjigovodstva. Vsekakor mora v primeru sistema enostavnega knjigovodstva vodenje obsegati:

- knjigo prihodkov in odhodkov ter
- knjigo terjatev in obveznosti.

Društvo, ki ne opravlja pridobitne dejavnosti oziroma jo opravlja le občasno, vendar njegovi prihodki na letni ravni ne presegajo 10.000 EUR, lahko vodi poenostavljeno knjigovodstvo. Vsako društvo in tudi vsaka pravna oseba ali gospodarski subjekt mora na koncu leta zagotoviti popis sredstev in obveznosti do njihovih virov. Seveda mora društvo imeti poslovne knjige urejene po časovnem zaporedju poslovnih dogodkov in se v tem pogledu prav nič ne razlikuje od pridobitnih organizacij. Ločeno v poslovnih knjigah ali posebnih evidencah mora voditi tudi porabo namenskih javnih sredstev ali sredstev za izvajanje posebnih socialnih programov.

Društvo na koncu poslovnega izdela letno poročilo, ki vsebuje bilanco stanja, izkaz poslovnega izida s pojasnili in prilogo k izkazu poslovnega izida s pojasnili, kjer prikazuje obseg pridobitne dejavnosti društva v obračunskem obdobju. K letnemu poročilu sodi še poročilo o poslovanju društva (Bajuk Mušič et al., 2016, str. 400). Letno poročilo sprejme zbor članov društva. Še pred sprejetjem opravijo nad finančnim in materialnim poslovanjem društva notranji nadzor, ki ocenjuje, ali poročilo predstavlja resnični prikaz premoženja in poslovanja društva ter, ali so presežki prihodkov nad odhodki porabljeni za uresničevanje namena in cilja ustanovitve društva.

Poleg Letnega poročila, ki ga do 31. marca tekočega leta društva oddajo za preteklo leto na AJPES, morajo društva na FURS oddati tudi obračun davka od dohodka pravnih oseb. Sistem obračuna davka od dohodkov se v veliki meri popolnoma poenoti z obračunom davka od dohodka drugih pravnih oseb, kadar društva opravljajo pridobitno dejavnost. Pri obračunu je treba upoštevati, da se s pomočjo Pravilnika o opredelitvi pridobitne in nepridobitne dejavnosti, opredeljujejo dejavnosti, ki jih za nepridobitne organizacije v 9. členu določa Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb.

Društvo ugotavlja davčno osnovo za obračun davka od dohodka pravnih oseb le v obsegu pridobitne dejavnosti. Pravilnik nepridobitnim organizacijam podaja dve možnosti opredelitve odhodkov, povezanih s pridobitno dejavnostjo. Društvo lahko, predvsem takrat, ko je pridobitne dejavnosti malo, uporabi ustrezna sodila za razvrščanje dejanskih stroškov, povezanih s pridobitno dejavnostjo. Takrat, ko je pridobitne dejavnosti več in stroškov ni možno natančno povezati ali opredeliti s pridobitnimi prihodki, lahko nepridobitne organizacije uporabijo za izračun pridobitnih stroškov razmerje pridobitnih prihodkov v vseh prihodkih. Društvo lahko za znižanje davčne osnove uveljavlja olajšave, vendar mora pri višini njihovega uveljavljanja upoštevati načelo sorazmernosti. Davčna osnova, ki ostane po izračunu, je obdavčena z davkom od dohodkov pravnih oseb.

Prikaz finančnega in materialnega poslovanja zavoda mora zavod zagotavljati na način in v obliki, ki ju določi s temeljnim aktom ali katerim drugim posebnim internim aktom. Poslovanje samo in vodenje evidenc zasebnega zavoda z zakonom nista posebej določeni, kljub temu se ravnamo po SRS 34 in splošnih SRS. Tudi pri zavodih velja načelo zapisovanja poslovnih dogodkov po časovnem zaporedju in da morajo konec leta pripraviti popis sredstev in obveznosti do virov sredstev. Če prejema namenska javna sredstva, mora tudi za te voditi ločeno evidenco.

Na koncu poslovnega leta mora zasebni zavod pripraviti bilanco stanja in izkaz poslovnega izida. Temu je treba priložiti še poročilo o poslovanju zasebnega zavoda. Letno poročilo zasebni zavodi na AJPES oddajajo do 28. oziroma 29. februarja tekočega leta za preteklo leto.

Zasebni zavod odda obračun davka od dohodka pravnih oseb do 31. marca tekočega leta za preteklo leto. Pri obračunu davka od dohodka pravnih oseb postopa enako kot pri obračunu za društva, zato podrobnosti ne navajamo še enkrat.

5 RAZVOJ NEVLADNIH ORGANIZACIJ

O razvoju tretjega sektorja in NVO na Slovenskem ni veliko zgodovinskih zapisov. Zametke razvoja NVO najdemo že v generacijskih, namenskih in prijateljskih zvezah in združbah v staroslovanskih rodovno-plemenskih skupnostih v 7. in 8. stoletju našega štetja (Mevlja, 2007, str. 33).

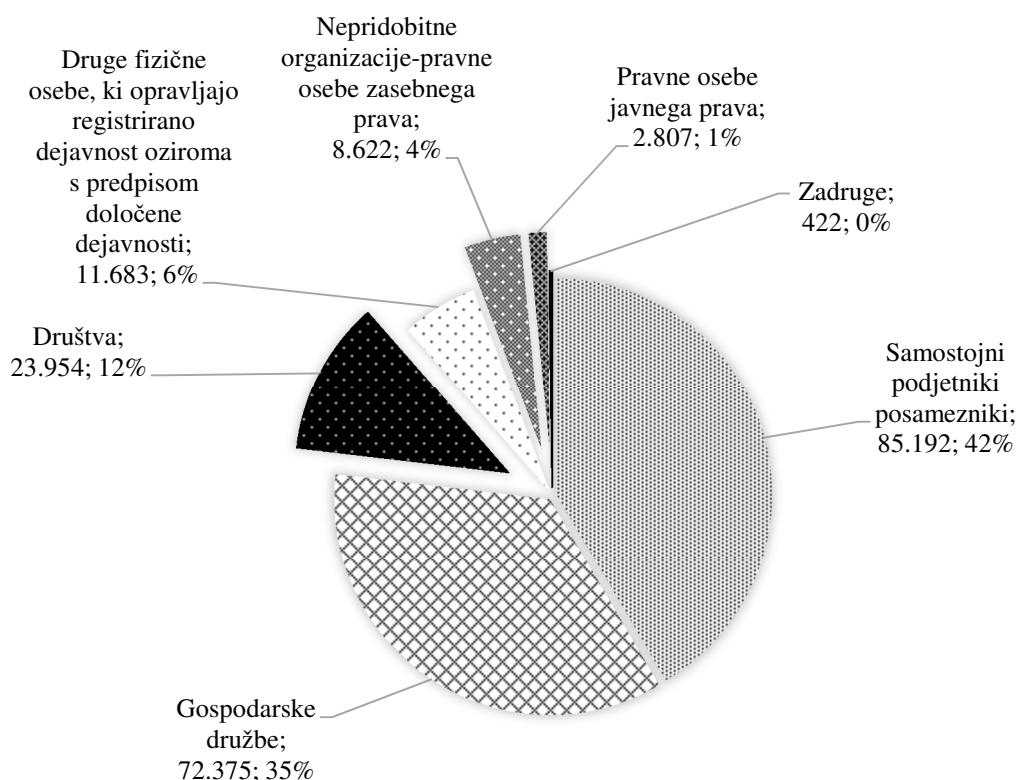
NVO, kot obstajajo danes, imajo zametke že v 13. in 14. stoletju. Takrat so se oblikovale bratovščine, verske dobrodelne organizacije, cerkvene in posvetne fundacije ter razne obrambne organizacije in so predstavljale formalno organizirane oblike interesnega združevanja.

Leta 1843 so bila izdana prva navodila glede ustanavljanja društev. Šest let kasneje je cesar Franc Jožef izdal cesarski patent o društvih in njihovih shodih. Kasneje je bil sprejet tudi državni zakon o društvenem pravu in takrat lahko govorimo, da so nastala prva slovenska društva.

Politično in kulturno delovanje Slovencev je potekalo predvsem v čitalnicah, ki so bile središče kulturnega in družabnega življenja. V istem času so bila pogosta zborovanja na prostem ter narodnoobrambna in telovadna društva. Vzporedno so se začela ustanavljati slovenska strokovna in poklicna združenja, ki so imela pomemben vpliv tako na izobraževanje preprostih ljudi kot tudi na strokovno znanost. Dobrodelne ustanove je prva razvila katoliška cerkev. Cerkvi je bilo v zgodovini prepuščeno tako socialno kot tudi izobraževalno in tudi kulturno področje. Ekonomsko področje je pokrivalo zadružništvo. Ne smemo pozabiti na delavsko sindikalno gibanje po letu 1891, ki je imelo pomembno vlogo pri vplivanju na izboljšanje delovnih in življenjskih razmer delavcev (Mevlja, 2007, str. 34).

Po letu 1930 je začel veljati zakon o ustanovah, kasneje po drugi svetovni vojni pa je bila veljava NVO v zatonu. Delovanje interesnih združenj je v takratnih časih pomenilo ogrožanje oblasti, cerkev je smela odločati le še o verskih zadevah. V 50. letih in kasneje se je zaradi spremembe političnega sistema spremenila tudi vloga NVO. Vse do osamosvojitve Slovenije so se širila različna družbena gibanja. Po osamosvojitvi Slovenije, ko smo dobili nov Zakon o zavodih in nov Zakon o društvih, so NVO začenjale pridobivati veljavo, tako v okviru vladnih institucij kot tudi v očeh civilne družbe. Kljub vsemu je treba danes še vedno govoriti o pomembnem umeščanju tretjega sektorja med sfero države, trga in civilno družbo.

Slika 2: Poslovni subjekti v Republiki Sloveniji, stanje na dan 30. 6. 2016

Vir. AJPES, Podatki o številu poslovnih subjektov v poslovnem registru Slovenije, 2016.

Vlada nadaljuje s pripravo Strategije razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva v Sloveniji. Vizija strategije je dobro razvit, učinkovit, inovativen in trajnostno naravnan nevladni sektor, ki bo s svojim delom prispeval k družbeni povezanosti in solidarnosti ter bo vsem zagotavljal dostopne in kakovostne storitve. Kot prikazuje Slika 2, danes nepridobitne organizacije, društva in zavodi predstavljajo skoraj 16 % vseh organizacijskih oblik v Sloveniji, kar govori o velikem številu, ki lahko resno sodeluje in deluje z državo, trgom in civilno družbo. Pomen delovanja nepridobitnih organizacij je z umestitvijo med sektor države, trg in civilno družbo resnično pomemben. Če izpustimo tiste, ki namesto zasledovanja nepridobitnega poslanstva opravljajo prikrito pridobitno dejavnost, lahko v prihodnosti s Strategijo razvoja nevladnih organizacij in prostovoljstva ter s sodelovanjem lokalne skupnosti pričakujemo velik vpliv nepridobitnih organizacij pri zadovoljevanju družbeno-socialnih potreb prebivalstva.

6 USTANOVITEV NEVLADNIH ORGANIZACIJ

6.1 Ustanovitev zavoda

Zavod je mogoče ustanoviti pri notarju ali ga ustanovitelji sami prigrasijo na registrsko sodišče, tj. okrožno sodišče po kraju sedeža zavoda. Zavod lahko ustanovi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb.

Kot lahko beremo na portalu e-VEM za podjetja in podjetnike (Ministrstvo za javno upravo, 2016) ter na spletnih straneh Centra za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij (2014b), je na okrožno sodišče treba zahtevi za registracijo predložiti:

- izvirnik akta o ustanovitvi;
- dokaz o sredstvih, zagotovljenih za začetek dela zavoda;
- sklep o imenovanju prvih članov organov;
- overjen podpis, osebe, pooblaščne za zastopanje;
- predlog zavoda za določitev šifre glavne dejavnosti po SKD;
- v primeru najema poslovnega prostora tudi overjeno izjavo oziroma soglasje lastnika objekta, da dovoli poslovanje zavoda na tem naslovu.

Kot smo ugotovili pri orisu ustanovitve s. p., je treba tudi pred ustanovitvijo zasebnega zavoda in za sestavitev akta o ustanovitvi predhodno pripraviti naslednje podatke, ki jih poiščemo tudi na portalu e-VEM (Ministrstvo za javno upravo, 2016):

- ime in skrajšano ime zavoda;
- sedež (kraj) in poslovni naslov zavoda;
- identifikacijske podatke ustanoviteljev (osebno ime, EMŠO, naslov stalnega prebivališča za fizične osebe, firma, matična številka in poslovni naslov za pravne osebe, davčna številka za tuje fizične in pravne osebe);
- vrsto in obseg odgovornosti ustanoviteljev za obveznosti zavoda;
- identifikacijske podatke in tip zastopnika (na primer direktor, član posloводства in prokurist) in način zastopanja (samostojno ali skupno);
- dejavnost zavoda;
- sredstva, ki so zavodu zagotovljena za ustanovitev in začetek dela;
- vire, način in pogoje pridobivanja sredstev za delo zavoda;
- način razpolaganja s presežkom prihodkov nad odhodki in način kritja primanjkljaja sredstev za delo zavoda.

Z aktom o ustanovitvi se na banki odpre začasni poslovni račun, kamor ustanovitelji nakažejo sredstva, potrebna za ustanovitev. Z njim sodišču dokažejo potrebna sredstva za

začetek poslovanja. O vloženi zahtevi za registracijo odloča pristojno registrsko sodišče. Ko je zavod vpisan v sodni register, lahko začne poslovanje.

6.2 Ustanovitev društva

Društvo lahko ustanovijo najmanj tri poslovno sposobne fizične oziroma pravne osebe. Društvo je ustanovljeno, ko ustanovitelji na ustanovnem zboru sprejmejo sklep o ustanovitvi društva in temeljni akt društva ter izvolijo zastopnika društva (Kokalj, 2006, str. 53, 57).

Najmanjši osnovni kapital za ustanovitev društva ni predpisan. Ustanovi se lahko, če so zagotovljena sredstva za ustanovitev in začetek dela društva in če so izpolnjeni drugi pogoji, določeni z zakonom.

Društvo je pravna oseba zasebnega prava, pravno osebnost pa pridobi z vpisom v register društev. Na pristojni upravni enoti, kjer je sedež društva, zastopnik društva poda vlogo za registracijo društva. Kot lahko najdemo na spletni strani CNVOS (2014a) moramo vlogi za registracijo društva priložiti:

- zapisnik ustanovnega zbora;
- izvod temeljnega akta;
- seznam s podatki ustanoviteljev (osebno ime, EMŠO, državljanstvo in naslov stalnega prebivališča oziroma ime pravne osebe, identifikacijska številka, sedež in naslov sedeža ter osebno ime zastopnika pravne osebe) in njihovimi lastnoročnimi podpisi;
- dokazilo o pridobitvi pravne osebnosti za tuje pravne osebe, ustanoviteljice društva;
- odločitev pristojnega organa pravne osebe, ustanoviteljice društva, o ustanovitvi društva;
- naslov sedeža društva;
- osebno ime, EMŠO, državljanstvo in naslov stalnega prebivališča oziroma začasnega prebivališča zastopnika društva, če v Republiki Sloveniji nima stalnega prebivališča, in način zastopanja ter meje pooblastil za zastopanje, kadar društvo določi dva zastopnika;
- podatek o dejavnostih društva in predlog za glavno (nepridobitno) dejavnost.

Kot ugotavljamo že pri ustanovitvi s. p. in zasebnih zavodih, je treba tudi pred ustanovitvijo in registracijo društva razmisliti in določiti nekatera izhodišča, ki jih potrebujemo pri sestavitvi temeljnega akta o ustanovitvi. Temeljni akt ali statut društva je smiselno zastaviti dovolj široko, in sicer tako, da bo poslovanje društva v prihodnosti čim manj omejeno. Tako v prihodnosti ni treba posegati v statut društva, ko organizacija začenja rasti, se širi ali spreminja svoje dejavnosti. Spreminjanje statuta je treba vsakokrat

sprejemati v soglasju zbora članov, ga priglasiti na pristojni upravni enoti in zatorej velja za administrativno zahteven postopek.

ZDru-1 (Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo) v 9. členu pravi, da mora temeljni akt oziroma statut določati:

- ime, skrajšano ime in sedež društva (izbrani kraj poslovanja) ter morebitnih podružnic;
- namen, cilje in pogoje delovanja društva;
- dejavnost oziroma naloge društva – pogoje in način včlanjevanja ter prenehanje članstva;
- pravice in obveznosti članov – način upravljanja društva;
- zastopanje društva;
- financiranje društva in način izvajanja nadzora nad razpolaganjem s premoženjem društva ter nad finančnim in materialnim poslovanjem društva;
- način zagotavljanja javnosti dela društva;
- način sprejemanja sprememb in dopolnitev temeljnega akta;
- način prenehanja društva in razpolaganje s premoženjem v takem primeru.

Z izdajo odločbe upravnega organa o registraciji lahko društvo začne z opravljanjem dejavnosti.

7 PRIMERJAVA SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA IN NEVLADNIH ORGANIZACIJ

Za primerjavo med s. p. in nevladnimi organizacijami prikazujemo najosnovnejše razlike, ki se nanašajo na ustanovitev, možnosti izplačevanja udeležnim osebam v okviru s. p. in nevladnih organizacij ter samo bistvo delovanja.

Primernost ustanovitve s. p., društva ali zavoda prikazujemo skozi nekaj konkretnih primerov. V nadaljevanju navajamo nekaj primerov, ki smo jih opazili pri svetovanju posameznim društvom in zavodom v okviru delovanja stičišča NVO, ki potrjujejo obstoj napačnega razumevanja pridobitne in nepridobitne dejavnosti med že ustanovljenimi nepridobitnimi organizacijami.

Tabela 2: Primerjava s. p., društva in zasebnega zavoda po nekaj osnovnih značilnostih

Značilnosti/Organizacije	Samostojni podjetnik posameznik	Društvo	Zasebni zavod
Ustanovitev	Enostavna, brezplačna	Ni enostavna in ni brezplačna	Ni enostavna in ni brezplačna
Ustanovni vložek	Ni osnovnega kapitala	Ni ustanovitvenega vložka	Lahko je ustanovitveni vložek za ustanovitev
Registrski organ	AJPES	Upravna enota	Sodišče
Lastništvo in premoženje	Vse, kar ostane po plačilu obveznosti, je premoženje nosilca dejavnosti	Premoženje obstaja, vendar se po prenehanju razdeli drugim nepridobitnim organizacijam	Premoženje obstaja, vendar se po prenehanju razdeli drugim nepridobitnim organizacijam
Viri financiranja	Tržna dejavnost s prodajo blaga in storitev	Članarine, donacije, sponzorstva, javna namenska sredstva, tržna dejavnost	Ustanovitelji, donacije, sponzorstva, javna namenska sredstva, tržna dejavnost
Zavarovanja ustanoviteljev	Obvezno zavarovanje nosilca dejavnosti	Ni obvezno	Obvezno takrat, ko je ustanovitelj hkrati tudi direktor, stroške nosi sam in ne zavod
Zaposlovanje	Ni omejitve, vendar se nosilec ne more zaposliti	Ni omejitve, zaposlijo se lahko tudi ustanovitelji	Ni omejitve, zaposlijo se lahko tudi ustanovitelji
Pridobitna dejavnost	Pridobitna	V osnovi nepridobitna s pomočjo pridobitne	V osnovi nepridobitna s pomočjo pridobitne
Zaslужek ustanoviteljev	Po poplačilu obveznosti vse ostane nosilcu dejavnosti in predstavlja njegov zaslužek	Zaslužka ni, ustanovitelj je lahko plačan za svoje delo po sistemu delovnega razmerja, podjetni ali avtorski pogodbi	Zaslužka ni, ustanovitelj je lahko plačan za svoje delo po sistemu delovnega razmerja, podjetni ali avtorski pogodbi
Razdelitev dobička	Ostane nosilcu dejavnosti	Se prerazporedi v društveni sklad in se ne sme razdeljevati	Se prerazporedi v nerazporejeni presežek prihodkov in se ne sme razdeljevati
Obdavčitev dejavnosti	Po veljavni dohodninski zakonodaji	Po zakonodaji davka iz dohodka pravnih oseb za davčno osnovo iz pridobitne dejavnosti	Po zakonodaji davka iz dohodka pravnih oseb za davčno osnovo iz pridobitne dejavnosti

7.1 Primer 1: Ustanovitev zasebnega zavoda

V prvem primeru govorimo o posamezniku, brezposelni osebi, ki je zaradi neugodnih razmer v prejšnjem delovnem razmerju sam prekinil delovno razmerje. Po nekajletni brezposelnosti je v njem zrasla ideja, kako svoje več kot tridesetletno znanje, ki ga je pridobil v enem izmed javnih zavodov, poskusiti unovčiti sam. V času brezposelnosti je

namreč delo opravljal, vendar je bilo kratkotrajne in pogodbene narave. Njegova dejavnost je obrezovanje sadnega drevja in izobraževanje o bio vrtnarjenju in sadjarstvu. Kot ciljno skupino je opredelil končne uporabnike, javne zavode in institucije.

V svetovanju smo najprej prepričani, da želi opravljati zgolj tržno naravnano dejavnost, saj je zadaj skrita tudi ideja o možnostih njegove zaposlitve in zagotovitve socialne varnosti. Skozi prakso smo se naučili, da marsikdaj posamezniki ne znajo opredeliti in ubesediti nepridobitne dejavnosti, čeprav jo že nevede opravljajo. Zato je prvi korak seznanitev posameznika z značilnostmi ustanovitve zasebnega zavoda in značilnostmi ustanovitve društva ter s. p.

Njegovo naslednje vprašanje ima finančno oziroma stroškovno naravo. Kot razlagamo že med diplomskim delom, je v primeru ustanovitve s. p. obvezno socialno zavarovanje nosilca dejavnosti. V njegovem primeru, ko želi postati tako direktor kot tudi ustanovitelj zasebnega zavoda, je zavarovanje stroškovno skoraj identično, le da se stroški zavarovanja direktorja in ustanovitelja zasebnega zavoda ne vštevajo med stroške zavoda. Ob dejstvu, da želi skrbno načrtovati tudi finančni potek stroškov, kar vsekakor podpiramo in zagovarjamo, ga opozorimo, naj najprej svojo idejo spremeni v poslovno priložnost. Če zazna, da idejo lahko uskladi s poslanstvom nepridobitne organizacije, mora pripraviti načrt uresničevanja nepridobitne dejavnosti. Če je ideja usmerjena le v prodajo storitve, torej njegovega znanja, in bo deloval le tržno, naj ustanovi s. p.

Rezultat svetovanja po približno treh mesecih srečevanj in načrtovanj, tako z njegove kot z naše strani, je ustanovljen zasebni zavod. Prijetno presenečenje je, da je ustanovitelj resno premislil in začrtal poslanstvo zavoda, tako v duhu nepridobitnih dejavnosti kot tudi pridobitnih dejavnosti. V zavodu se zaposli, sestavi strokovni svet, v katerega povabi strokovnjake in ne zgolj prijatelje. Danes je na začetku poti. Uspešno gradi temelje za izobraževanja in sodelovanja z državo ter drugimi javnimi institucijami. S strategijo, ki jo razvija, se prijavlja na razpise za Evropska sredstva, ki mu omogočijo finančno svobodo in razvoj načrtanih projektov. Sproti poskuša delovanje financirati tudi s pridobitno dejavnostjo, kar je, kot ugotavljamo v diplomskem delu, pri zasebnih zavodih skoraj nuja. S svojo dejavnostjo želi ljudi in institucije izobraževati o pravilnem ravnanju v sadjarstvu, saj je to skupno dobro in ni interes posameznika.

Menimo, da je odločitev za oblikovanje zasebnega zavoda pravilna. Vsekakor velja opozoriti, naj razmišlja o preoblikovanju zasebnega zavoda v drugo organizacijsko obliko, če bo pridobitna dejavnost prerasla nepridobitno.

7.2 Primer 2: Preusmeritev iz društva v zasebni zavod

Drugi primer, ki ga opisujemo, obsega preoblikovanje obstoječega društva v zasebni zavod. Gre torej za dve nepridobitni organizaciji, društvo, ki se ukvarja s poučevanjem igranja na instrumente in na trgu deluje kot zasebna glasbena šola. Šola nima koncesije za opravljanje javne dejavnosti, torej opravlja izključno pridobitno dejavnost. Zopet je v ospredju vprašanje upravičenosti obstoja katere koli nepridobitne oblike organizacije, saj opravljajo pretežno pridobitno dejavnost. Tudi njih za začetek usmerimo v razmislek, o svojem poslanstvu ustanovitve društva in kasneje zasebnega zavoda. Pripravijo naj načrt uresničevanja poslanstva.

Poslanstvo zasebnega zavoda in društva ima poudarek na glasbenem razvoju otrok in odraslih, saj glasba spodbudno deluje na razvoj otrok in mladostnikov, pri odraslih zavira staranje možganov in odpravlja depresivna vedenja. V sklop javnih glasbenih šol se lahko vpišejo le sprejeti učenci, ki že imajo prirojene sposobnosti, zunaj ostanejo ravno tisti, ki morda glasbo kot nezavedni pripomoček najbolj potrebujejo. Društvo lahko s svojo dejavnostjo lahko pripomore kot podpora javnim institucijam pri razvoju družbe na glasbenem področju.

Ustanovitelji z izdelano vizijo in poslanstvom ter njegovim uresničevanjem na nepridobitnem področju lahko ustanovijo zasebni zavod. Zasebni zavodi so namenjeni dejavnostim, ki jih želijo izvajati. Društva sicer imajo članarino in torej neki stalen vir fiksnega dohodka, vendar konstantnosti članov v takih dejavnostih, kot jih ima glasbena šola, v okviru zasebnega zavoda ni. Zato tudi ne moremo pričakovati, da kot društvo lahko uspešno skličejo zbor članov in člane seznanijo z delom društva. Članstvo v taki obliki organizacije za člane nima smisla, saj nimajo nobenega vpliva na delovanje društva.

Uspešno so ustanovili zavod in na novo začrtali vizijo in poslanstvo, ki je bila v omenjenem društvu na račun pridobitne dejavnosti že dokaj pozabljena. Na novo zasnujejo nekaj dejavnosti in dogodkov, ki širši družbi kot brezplačne predstavljajo dodano vrednost v storitvi glasbenega izobraževanja. Dejavnost društva se počasi prenaša na zasebni zavod, društvo bo prenehalo poslovati. V ospredju preoblikovanja je interes širiti glasbo med ljudi in predvsem pomagati izobraževati se tistim, ki padejo skozi sito javnih glasbenih šol, in ne osebni interesi ustanoviteljev, zato se zdi zasebni zavod primerna oblika organizacije.

7.3 Primer 3: Smiselnost ustanovitve društva

Skupina strokovno izobraženih posameznikov iz različnih področij želi v večjem mestu ustanoviti društvo, saj menijo, da občinska oblast premalo naredi za blaginjo občanov na tem področju. S svojimi strokovnimi mnenji in pobudami lahko pripomorejo k uresničevanju majhnih projektov, ki se jim občinski možje izogibajo, saj jih po večini zanimajo večji projekti. Društvo potrebuje tri ustanovitelje in enega ali dva zastopnika. Teh ni bilo težko najti med ljudmi z enakimi strokovnimi znanji in podobnimi interesi. S svetovanji o izoblikovanju poslanstva in vizije, ki sledi interesom nepridobitnosti med ustanovitelji, ni nejasnosti. Društvo deluje na področju urejanja infrastrukture in urejanja prostora. Vsekakor je takšna oblika za tovrstno delovanje primerna in prinaša največ dodane vrednosti za družbeno korist. Društvo uspešno deluje in sodeluje z občinsko upravo. Z evropskimi sredstvi uspešno izvajajo projekte spodbujanja uporabe mestnih avtobusov. Kažejo se tudi že prvi zametki izpeljave manjših projektov, ki izboljšujejo kakovost življenja v mestu, kot sta urbana ureditev parkov in površin ter preureditev smetnjakov, klopi, sprehajalnih poti ipd. Na tak način društva uspešno zapolnjujejo vrzeli in dodajo vrednost velikim projektom, ki se jih lotevajo na občinski ravni.

Skupina upokojenih ljudi želi kot skupina uresničevati skupne interese združevanja. Zato ustanovijo društvo, v katerega se prostovoljno včlanijo posamezniki, ki imajo podobne interese in so že upokojeni. Običajno skupine upokojenih posameznikov želijo nastopati na raznih športnih tekmovanjih, se udeleževati posebnih izobraževanj in predavanj ali zgolj omogočati skupini druženje in socialno podporo. V teh primerih je financiranje podprto predvsem s članarinami članov. Zbor članov je uspešno sklican in ima tudi kritično vrednost, saj fluktuacija članov ni velika. Podpiramo takšno obliko nepridobitne organizacije, saj gre za združevanje skupnih interesov članov.

7.4 Primer 4: Primernost obstoja društva ali zasebnega zavoda

V naslednjem primeru pojasnjujemo ustanovitev plesnega in obstoj športnega društva ter smiselnost obstoja zasebnega zavoda. Društev, ki delujejo na področju športa in kulture, je v Sloveniji največ. V njihovem delovanju gotovo najdemo tudi nepravilnosti glede uresničevanja namena neekonomskega poslanstva.

Plesno društvo, ki izobražuje otroke in mladostnike, deluje že vrsto let. Ko vaje poslovanja prevzamejo mlada dekleta, se začno spraševati tudi o pomenu poslovanja društva kot nepridobitne dejavnosti. Društvo deluje v popoldanskem času, saj so učitelji in ustanovitelji vsi zaposleni drugje. Z udejstvovanjem na revijah in dogodkih pomembno vplivajo na dogajanje v občini, ki je ena izmed manj razvitih v Sloveniji in z njo tudi vsestransko sodelujejo, vsekakor prinašajo javno korist in je prav, da so ustanovljeni kot nepridobitna organizacija. Ker ne gre za zasledovanje osebnih interesov ustanoviteljev, je oblika s. p. neprimerna. Smisel društva je v združevanju skupnih interesov članov, zato se

postavlja vprašanje smiselnosti članstva v takšnih društvih. Konstantnosti članov namreč ni, ravno tako njihovega vključevanja v delovanje društva ni veliko, saj se zaradi narave dejavnosti člani vsako leto spreminjajo. Zato tudi razmislek ali ne bi bilo bolj smiselno, da bi takšno društvo delovalo kot zasebni zavod. Glede dejavnosti, ki so jim zasebni zavodi namenjeni, bi to tudi bolj ustrezalo.

Drugačno izkušnjo smo imeli s svetovanjem športnemu društvu, ki poučuje borilne veščine. V športnem društvu naj zasledujejo svoje poslanstvo ustanovitve in širijo različne projekte boja proti nasilju, fizične pripravljenosti, boljše zbranosti ipd. Na tak način vsekakor lahko delujejo kot javno dobro pri ozaveščanju družbe o nasilju in samoobrambi, še posebej v tem času, ko je nasilja čedalje več. Vendar skozi niz svetovanj zaznavamo, da ustanovitelj omenjenega društva v zadnjih letih, ko se delež pridobitne dejavnosti povečuje in zanimanje za vadbo raste, poslovanje usmerja zgolj v pridobivanje novih članov zaradi povečevanja denarnih sredstev društva. S temi denarnimi sredstvi, ki jih na različne načine preliva med ustanovitelje in trenerje, dejansko ne razpolaga društvo, ampak ustanovitelj. Tako društvo ne zasleduje interesov članov društva, temveč zgolj osebni interes ustanovitelja, povečevanje njegove osebne blaginje in dobička. Delovanje takšnih društev je zakonsko prepovedano, zato pravimo, da morajo razmisliti o smislu in namenu delovanja društva.

Veliko manjših društev, ki delujejo na področju športa, pridobiva prihodke zgolj iz naslova vadnin svojih uporabnikov. Po našem mnenju je tak ustroj društev napačen, saj ne uresničujejo poslanstva in namena ustanovitve nepridobitnih organizacij. Velikokrat opazamo, da društva nimajo osmišljenih nepridobitnih dejavnosti, katerim bi pridobitna dejavnost povečevala vrednost oziroma omogočala stroškovno izpeljavo nepridobitnih dejavnosti. Ker se na tak način ustvarjajo prikrite pridobitne dejavnosti, se s poslovanjem takšnih društev in zavodov ne strinjamo.

Opozorimo še na primer obstoja zasebnega zavoda, ki tudi deluje že vrsto let. Njegova osnovna dejavnost je namenjena raziskovanju in izobraževanju kulturne in naravne dediščine Slovenije. Dokler je zasebni zavod zasledoval svoje poslanstvo in je s pridobitno dejavnostjo vodenih ogledov po Sloveniji podpiral nepridobitno dejavnost, ni bilo težav. Z leti so se občutno zmanjšala sredstva iz naslova donacij, poleg tega je bilo čedalje težje pridobivati sredstva iz proračuna za financiranje nepridobitne dejavnosti. Zato je treba čedalje več sredstev pridobivati s pridobitno dejavnostjo, a s tem zmanjkuje tudi časa za nadaljnji uspešni razvoj poslanstva in vizije. Trenutna situacija omenjenega zasebnega zavoda kaže, da edini lastnik in ustanovitelj opravlja samo še pridobitno dejavnost. Po njegovem mnenju je mogoče tudi tako širiti znanje o naravni in kulturni dediščini, s to razliko seveda, da praktično zaračuna prodajo kot turistično storitev. Namen nepridobitnih organizacij ni le delovanje na trgu, zato ustanovitelju predlagamo, da ponovno pretehta možnosti in razmisli, ali je oblika zasebnega zavoda ustrezna. Menimo, da ima tudi v tem

primeru zasebni zavod že vse značilnosti s. p. ali gospodarske družbe in bi se moral prestrukturirati.

SKLEP

Podjetja vseh oblik se rodijo z idejo, ideje pa največkrat izražajo naše osnovne trenutne potrebe in vzgibe. Ideje nastajajo v ljudeh in neodvisno od sektorja, v katerega ti posamezniki sodijo ali v katerem delujejo. Ideje za uspešen razvoj je nujno preobraziti v poslovne priložnosti, zato lahko pomen oblikovanja in razvijanja idej ter ustvarjanje poslovnih priložnosti brez dilem prenesemo tudi na nevladni sektor. Za idejo stojijo interesi posameznika ali širše družbe. Interesi rodijo poslanstvo in vizijo. Posameznik ustanovitelj nepridobitne oblike organizacije mora osebne interese ločiti od interesov družbe, ki naj bi jih zasledovale nepridobitne organizacije. Zato je pomembno, da se zaveda, da je poslanstvo nepridobitne organizacije predvsem in samo neekonomske narave. Tisti, ki ustanavlja pridobitno obliko organizacije, se posveča le osebnim interesom.

Razmere v času finančne krize so spodbudile posameznike, da so proizvajali več idej. Ugotovimo lahko, da so posamezniki, predvsem v letu 2014, ustanavljali podjetja, društva in zavode zaradi nuje. To je, zaradi zadovoljevanja svojih interesov. Pri ustanovitvi s. p. to ne povzroča večjih težav, razen tega, da ustanovitelj ni naravnán na iskanje poslovnih priložnosti in inovativnost ter podjetniško rast, temveč samo na svojo socialno in finančno varnost. Kljub vsemu to ne more biti dolgoročni cilj katere koli organizacije. Pri ustanavljanju nepridobitnih organizacij osebna nuja ne sme biti edini vzgib za ustanovitev.

Visoko stopnjo brezposelnosti v letih 2013 in 2014 lahko povežemo s pospešenim ustanavljanjem različnih organizacijskih oblik. Trdimo lahko, da so v tem času zaradi pomanjkanja sredstev, ki jih poslovanje s. p. zahteva predvsem zaradi plačevanja prispevkov za socialno varnost, številni raje ustanavljali zasebne zavode in tudi društva. Ustanovitelje velikokrat zavede mišljenje, da je poslovanje pod okriljem društva ali zavoda cenejše. Tako velikokrat prevladajo napačni interesi namena ustanovitve in se kasneje izvajajo prikrite pridobitne dejavnosti.

Spoznali smo, da poznavanje značilnosti pridobitne in nepridobitne dejavnosti v širši družbi ni dobro, zato menimo, da bi morale ozaveščanje ustanoviteljev nepridobitnih organizacij biti večje. S svetovanjem v nevladnem stičišču uspešno usmerjamo posameznike k pravilnemu odločanju o ustanovitvi nepridobitne organizacije. Nevladne organizacije lahko v okviru tretjega sektorja pomembno prispevajo k blaginji vseh nas in so zato pomembne za državo, trg in civilno družbo. Vendar morajo nujno ozavestiti smisel in etičnost njihovega delovanja. K temu bi država in lokalna oblast lahko pripomogli s podporo delovanja nevladnih stičišč tudi v prihodnosti ter z izvajanjem strategije, ki je v pripravi.

Zakonske ureditve nepridobitnih organizacij so stare in predvsem ohlapne, še zlasti pri določbah o zavodih. Pojavlja se veliko tolmačenj, da je obstoj zasebnih zavodov sploh nesmiseln, saj jih v drugih državah ne poznajo. V njih se meša pridobitno z nepridobitnim, kar ni v skladu z namenom, za katerega so ustanovljeni. Nemalokrat je v ustanovnem aktu napisan ali poudarjen zgolj nepridobitni namen, izvaja pa se pretežno pridobitna dejavnost. Na tak način se izvaja prikrita pridobitna dejavnost, zasledujejo se davčne ugodnosti, do katerih dejansko niso upravičeni. Velikokrat ustanovitelji zasledujejo osebne ekonomske interese in s tem povzročajo nelojalno konkurenco na trgu tistim, ki s poštenim delovanjem prodajajo enake proizvode, storitve ali blago.

LITERATURA IN VIRI

1. A.A., Aktiv Rizom. (2012). Neprofitni sektor v primežu finančne krize. *Življenje na dotik*, 1(8), 55.
2. Abrahamsberg, N. (2006). Zasebni zavod ali gospodarska družba za izvajanje «družbenih dejavnosti»? *Javna uprava*, 42(4), 965-981.
3. Adizes institute worldwide. *Adizes Corporate Life Cycle*. Najdeno 31. julija 2016 na spletnem naslovu <http://www.adizes.com/courtship/>
4. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2016a). *Informacija o poslovanju društev v Republiki Sloveniji v letu 2015*. Ljubljana: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.
5. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2016b). *Informacija o poslovanju samostojnih podjetnikov posameznikov v republiki Sloveniji v letu 2015*. Ljubljana: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.
6. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (2016c). Poslovni register Slovenije. *Poslovni subjekti v Poslovnem registru Slovenije po pravnoorganizacijskih oblikah po četrletjih*. Ljubljana: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.
7. Antončič, B., Hisrich, R., Petrin, T., & Vahčič, A. (2002). *Podjetništvo*. Ljubljana: GV Založba.
8. Bajuk Mušič, A., Čižman, M., Hieng, R., Koželj, S., Odar, M., Prusnik, M., & Zupančič, V. (2016). *Slovenski računovodski standardi (2016) v praksi z dodanimi Pravili skrbnega računovodenja*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.
9. Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij. (2014a). *Ustanovitev društva*. Najdeno 2. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.cnvos.si/article/id/170/cid/317>
10. Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij. (2014b). *Ustanovitev zavoda*. Najdeno 2. junija 2016 na spletnem naslovu <http://www.cnvos.si/article/id/170/cid/317>
11. Cepec, J., Ivanc, T., Kežman, U., & Rašković, M. (2010). *Pot v podjetništvo, s. p. ali d.o.o.* Ljubljana: GV Založba.
12. Dernovšek, V., Divjak, T., Forbici, G., Osonkar, B., & Verbajs, M. (2010). *Skupaj za skupnost*. Ljubljana: Zavod Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij – CNVOS.
13. *Društvo Ustvarjalnik, društvo za spodbujanje podjetništva*. Najdeno 28. julija 2016 na spletnem naslovu <http://www.ustvarjalnik.org/strategija-za-razvoj-podjetnistva-v-sloveniji/>
14. Evers, A., & Laville, J. L. (2004). *The third sector in Europe*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
15. Handy, C. (1988). *Understanding voluntary organizations*. London: Penguin books.

16. Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma. (2016). *Podjetniški portal*. Najdeno 28. julija 2016 na spletnem naslovu <http://www.podjetniski-portal.si/nacrtujem-podjetje>
17. Kokalj, V. (2006). *Zakon o društvih s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
18. Kolarič, Z. (1997). Prostovoljne-neprofitne organizacije v Sloveniji. *Neprofitni management*, 1(1), 17-20.
19. Korošec, B. (2002). Nepridobitne organizacije in merila za presojanje njihovega delovanja in dosežkov. *Organizacija*, 35(2), 73-81.
20. Korže, B. (2014). *Pravo družb in poslovno pravo*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
21. Kovač, B. (1997). Menedžment neprofitnih organizacij. *Neprofitni management*, 1(1), 5-7.
22. Mevlja, B. (2007). *Model uresničitve strategije razvoja nevladnih organizacij v Sloveniji* (magistrsko delo). Maribor: Fakulteta za organizacijske vede.
23. Ministrstvo za finance. Finančna uprava Republike Slovenije. (2015). *Dohodek iz dejavnosti. Brošura za davčne zavezanke, ki opravljajo dejavnost - začetnike*. Ljubljana: Ministrstvo za finance.
24. Ministrstvo za finance. Finančna uprava Republike Slovenije. (2016a) *Davki in druge dajatve. Osnove za plačilo ter zneski prispevkov za socialno varnost*. Najdeno 26. julija 2016 na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/prispevki_za_socialno_varnost/osnove_za_placilo_ter_zneski_prispevkov_za_socialno_varnost/
25. Ministrstvo za finance. Finančna uprava Republike Slovenije. (2016b). *Prispevki za socialno varnost. Brošura o plačevanju prispevkov za socialno varnost*. (4. izdaja). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
26. Ministrstvo za javno upravo. (2016). *e-VEM portal za podjetja in podjetnike*. Najdeno 24. julija 2016 na spletnem naslovu <http://evem.gov.si/info/zacenjam/zelim-ustanoviti-podjetje/poslovne-oblike-podjetij/>
27. Ministrstvo za okolje in prostor. (2016). *Nevladne organizacije*. Najdeno 31. julija 2016 na spletnem naslovu http://www.mop.gov.si/si/nevladne_organizacije/
28. Pravilnik o opredelitvi pridobitne in nepridobitne dejavnosti. *Uradni list RS*, št. 109/07 in 68/09).
29. Pšeničny, V., Breginc, J., Letonja, M., Pavlin, I., Vadnjal, J., & Žižek, J. (2000). *Podjetništvo, podjetnik, podjetniška priložnost, podjetniški proces, podjem*. Portorož: Visoka strokovna šola za podjetništvo.
30. Rebernik, M., & Repovž, L. (2000). *Podjetniški proces od ideje do denarja*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
31. Rebernik, M., Tominc, P., Crnogaj, K., Širec, K., & Rus, M. (2016). *Podjetništvo med priložnostjo in nujno: GEM 2015*. Maribor: Ekonomska-poslovna fakulteta Maribor.
32. Statistični urad Republike Slovenije. (b.l.). *Podatkovni portal SI-STAT*. Najdeno 27. julija 2016 na spletnem naslovu http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/viewplus.asp?ma=H261S&ti=&path=../Database/Hitre_Repozitorij/&lang=2

33. Tavčar, M. I. (2005). *Strateški management nepridobitnih organizacij*. Koper: Fakulteta za management.
34. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb. *Uradni list RS*, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 110/09 – ZDavP-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15 in 82/15.
35. Zakonu o dohodnini. *Uradni list RS*, št. 13/11–uradno prečiščeno besedilo, 9/12–odl. US, 24/12, 30/12, 40/12–ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13–odl. US, 96/13, 29/14–odl. US, 50/14, 23/15, 55/15.
36. Zakon o društvih. *Uradni list RS*, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo.
37. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS*, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo, 33/11, 91/11, 32/12, 57/12, 44/13 – odl. US, 82/13 in 55/15.
38. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. *Uradni list RS*, št. 96/12, 39/13, 99/13-ZSVarPre-C, 101/13-ZIPRS1415, 44/14-ORZPIZ206, 85/14-ZUJF-B in 95/14-ZUJF-C, 90/15–ZIUPTD, 102/15.
39. Zakon o prostovoljstvu. *Uradni list RS*, št. 10/11, 16/11 – popr. in 82/15.
40. Zakon o zavodih. *Uradni list RS*, št. 12/91, 8/96, 36/00 – ZPDZC in 127/06 – ZJZP.
41. Zupančič, V. (2007). *Knjigovodstvo in obdavčitev pri zasebnikih*. Ljubljana: Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.